

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

NGUYỄN THỊ TOAN (Tổng Chủ biên)
TRẦN THỊ MAI PHƯƠNG (Chủ biên)
NGUYỄN HÀ AN - NGUYỄN THỊ HOÀNG ANH
PHẠM THỊ KIM DUNG - NGUYỄN THỊ THỌ

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

6

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NGUYỄN THỊ TOÀN (Tổng Chủ biên)
TRẦN THỊ MAI PHƯƠNG (Chủ biên)
NGUYỄN HÀ AN - NGUYỄN THỊ HOÀNG ANH - PHẠM THỊ KIM DUNG - NGUYỄN THỊ THỌ

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

KẾT NỐI THỰC
VỚI CUỘC SỐNG

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Mỗi hoạt động trong sách *Giáo dục công dân 6* đều được chỉ dẫn bằng một kí hiệu. Thầy cô sẽ hướng dẫn các em học theo những chỉ dẫn này. Các em cũng có thể theo các kí hiệu chỉ dẫn để tự học.

KHỞI ĐỘNG

Mở đầu, tạo hứng thú để dẫn vào bài mới.

KHÁM PHÁ

Phát hiện tri thức mới, kĩ năng mới nhằm trả lời các câu hỏi: Là gì? Biểu hiện như thế nào? Làm như thế nào? Ý nghĩa?

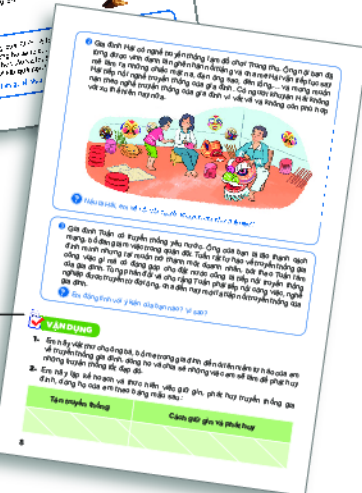
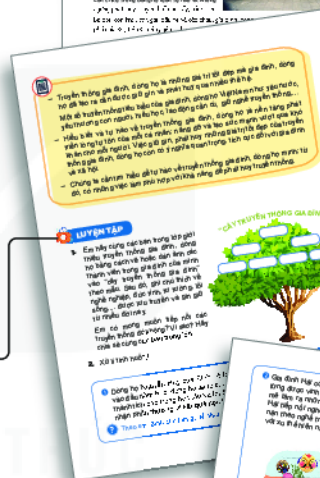
LUYỆN TẬP

Củng cố tri thức, kĩ năng đã được khám phá.

VẬN DỤNG

Vận dụng những tri thức đã học vào thực tiễn cuộc sống.

Để bài học giáo dục đạo đức, kĩ năng sống, giáo dục kinh tế, pháp luật thực sự có ích, các em hãy thường xuyên vận dụng những điều đã học vào cuộc sống hằng ngày.

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh yêu quý!

Sách giáo khoa *Giáo dục công dân 6* được biên soạn theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh. Sách sẽ giúp các em có những tri thức cơ bản về đạo đức, kĩ năng sống, kinh tế và pháp luật qua 12 bài học.

Sách giáo dục các em niềm tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ; tình yêu thương đối với con người; siêng năng, kiên trì trong học tập và trong công việc; tôn trọng sự thật; tự lập trong cuộc sống; tiết kiệm, không xa hoa, lãng phí; giúp các em biết tự nhận thức bản thân; có kĩ năng ứng phó với một số tình huống nguy hiểm trong cuộc sống; có những hiểu biết về quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam, về quyền trẻ em.

Từ những tri thức đã khám phá, các em sẽ nhận xét, đánh giá được thái độ, hành vi của bản thân và người khác; tự điều chỉnh, phát triển bản thân và nhắc nhở người khác điều chỉnh thái độ, hành vi phù hợp với chuẩn mực đạo đức và các quy định của pháp luật.

Chúc các em có những giờ học vui vẻ và bổ ích.

MỤC LỤC

Bài	NỘI DUNG	Trang
1	Tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ	5
2	Yêu thương con người	9
3	Siêng năng, kiên trì	13
4	Tôn trọng sự thật	17
5	Tự lập	22
6	Tự nhận thức bản thân	26
7	Ứng phó với tình huống nguy hiểm	30
8	Tiết kiệm	36
9	Công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam	42
10	Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân	46
11	Quyền cơ bản của trẻ em	51
12	Thực hiện quyền trẻ em	55

TỰ HÀO VỀ TRUYỀN THỐNG GIA ĐÌNH, DÒNG HỌ

MỤC TIÊU

- Nêu được một số truyền thống của gia đình, dòng họ.
- Giải thích được một cách đơn giản ý nghĩa của truyền thống gia đình, dòng họ.
- Biết giữ gìn, phát huy truyền thống gia đình, dòng họ bằng những việc làm cụ thể phù hợp.

KHỞI ĐỘNG

Cùng nghe/ hát bài hát “Lá cờ” (sáng tác: Tạ Quang Thắng).

Bài hát nói về truyền thống nào của gia đình Việt Nam? Hãy chia sẻ hiểu biết của em về những truyền thống đó.

KHÁM PHÁ

1. Truyền thống gia đình, dòng họ

Đọc thông tin dưới đây và trả lời câu hỏi

Gia đình, dòng họ cố giáo sư, nhà giáo nhân dân Nguyễn Lân nổi tiếng về truyền thống hiếu học. Từ thời chiến tranh cho đến hiện tại, gia đình đã có tám người con đều là giáo sư, phó giáo sư, tiến sĩ ở nhiều lĩnh vực khác nhau và đều có những thành tựu nổi bật. Con cháu trong dòng họ luôn tự hào và không ngừng phát huy truyền thống hiếu học ấy. Tính đến

ba đời, con trai, con gái, dâu rể và các cháu, gia đình, dòng họ Nguyễn Lân có gần 20 giáo sư, phó giáo sư, tiến sĩ, đóng góp tích cực trong việc xây dựng và phát triển quê hương, đất nước.

- Em có suy nghĩ gì về truyền thống của dòng họ Nguyễn Lân?
- Từ thông tin trên và những hiểu biết của bản thân, em hiểu thế nào là truyền thống gia đình, dòng họ?
- Hãy kể tên các truyền thống gia đình, dòng họ mà em biết.

2. Ý nghĩa của truyền thống gia đình, dòng họ

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi

1 Dung xa nhà lên phố huyện học. Mỗi khi gặp khó khăn trong cuộc sống hay học tập, Dung lại nhớ tới ông ngoại, người đã cày cấy lao động, khai khẩn đất đai để trồng trọt, chăn nuôi. Cũng như ông ngoại, bố mẹ Dung không quản khó khăn, vất vả để tiếp tục mở rộng và phát triển kinh tế. Bạn cảm thấy tự hào về tinh thần lao động chăm chỉ và không ngại khó của ông ngoại và bố mẹ mình. Nhờ đó, bạn có động lực để tiếp tục học tập tốt dù ở xa nhà.

2 Gia đình Nam có nhiều thế hệ sống chung một nhà, việc duy trì nề nếp, gia phong “kính trên, nhường dưới”, “uống nước nhớ nguồn” đã trở thành truyền thống của gia đình. Mỗi thế hệ có nếp nghĩ, cách sống khác nhau nhưng mọi người luôn lắng nghe và bao dung nên cuộc sống gia đình luôn đoàn kết, vui vẻ, đầm ấm.

?

- a) Việc tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ đã giúp ích gì cho Dung?
- b) Việc duy trì nề nếp, gia phong đã đem lại điều gì cho gia đình Nam?
- c) Theo em, truyền thống gia đình, dòng họ có ý nghĩa như thế nào đối với mỗi cá nhân, gia đình và xã hội?

3. Giữ gìn và phát huy truyền thống gia đình, dòng họ

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi

1 Năm nào cũng vậy, Linh luôn háo hức mong chờ đến sáng mừng một Tết Nguyên đán. Khi đó, mọi thành viên trong gia đình đều tụ họp đông đủ, cùng nhau đi chúc tết ông bà và những người thân trong gia đình, dòng họ. Tết năm nay, Linh còn học được rất nhiều lời chúc ý nghĩa để chúc mừng ông bà, bố mẹ.

2 Tuổi thơ của An đã gắn bó với tiếng đàn bầu vì bà ngoại và mẹ của An đều là nghệ sĩ đàn bầu nổi tiếng. Từ nhỏ, An đã được tập đàn cùng bà và mẹ. Giờ đây, kỹ thuật đánh đàn của An đã khá điêu luyện. An luôn mong muốn sẽ có nhiều cơ hội mang nét độc đáo của tiếng đàn bầu Việt Nam giới thiệu với bạn bè trong nước và quốc tế.

?

- a) Theo em, việc làm của Linh và gia đình sẽ mang đến cảm xúc như thế nào cho người thân?
- b) Em có suy nghĩ gì về mong muốn của bạn An?
- c) Từ việc làm của gia đình bạn Linh và bạn An, theo em mỗi người cần làm gì để giữ gìn, phát huy truyền thống gia đình, dòng họ?

- Truyền thống gia đình, dòng họ là những giá trị tốt đẹp mà gia đình, dòng họ đã tạo ra cần được giữ gìn và phát huy qua nhiều thế hệ.

Một số truyền thống tiêu biểu của gia đình, dòng họ Việt Nam như: yêu nước, yêu thương con người, hiếu học, lao động cần cù, giữ nghề truyền thống,...

- Hiểu biết và tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ là nền tảng phát triển lòng tự tôn của mỗi cá nhân; nâng đỡ và tạo sức mạnh vượt qua khó khăn cho mỗi người. Việc giữ gìn, phát huy những giá trị tốt đẹp của truyền thống gia đình, dòng họ còn có ý nghĩa quan trọng, tích cực đối với gia đình và xã hội.
- Chúng ta cần tìm hiểu để tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ mình; từ đó, có những việc làm phù hợp với khả năng để phát huy truyền thống.

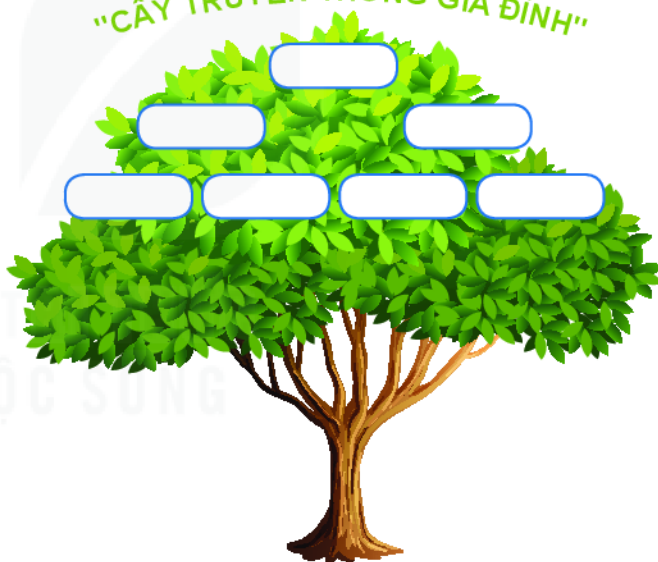
LUYỆN TẬP

1. Em hãy cùng các bạn trong lớp giới thiệu truyền thống gia đình, dòng họ bằng cách vẽ hoặc dán ảnh các thành viên trong gia đình của mình vào "cây truyền thống gia đình" theo mẫu. Sau đó, ghi chú thích về nghề nghiệp, đức tính, tư tưởng, lối sống,... được lưu truyền và gìn giữ từ nhiều đời nay.

Em có mong muốn tiếp nối các truyền thống đó không? Vì sao? Hãy chia sẻ cùng các bạn trong lớp.

2. Xử lý tình huống

"CÂY TRUYỀN THỐNG GIA ĐÌNH"

- 1 Dòng họ Nguyễn Huy của Bình có truyền thống hiếu học. Hằng năm, cứ vào đầu năm học, dòng họ lại tổ chức trao phần thưởng cho con cháu đạt thành tích cao trong học tập và thi đỗ đại học. Năm nay, Bình không được nhận phần thưởng vì kết quả học tập của bạn chưa cao.

❓ Theo em, Bình cần làm gì để phát huy truyền thống hiếu học của dòng họ?

- ② Gia đình Hải có nghề truyền thống làm đồ chơi Trung thu. Ông nội bạn đã từng được vinh danh là nghệ nhân nổi tiếng và cha mẹ Hải vẫn tiếp tục say mê làm ra những chiếc mặt nạ, đèn ông sao, đèn lồng,... và mong muốn Hải tiếp nối nghề truyền thống của gia đình. Có người khuyên Hải không nên theo nghề truyền thống của gia đình vì vất vả và không còn phù hợp với xu thế hiện nay nữa.

- ? Nếu là Hải, em sẽ nói với người khuyên em như thế nào?

- ③ Gia đình Tuấn có truyền thống yêu nước. Ông của bạn là lão thành cách mạng, bố đang làm việc trong quân đội. Tuấn rất tự hào về truyền thống gia đình mình nhưng lại muốn trở thành một doanh nhân, bởi theo Tuấn làm công việc gì mà có đóng góp cho đất nước cũng là tiếp nối truyền thống của gia đình. Từng phản đối và cho rằng Tuấn phải tiếp nối công việc, nghề nghiệp được truyền từ đời ông, cha đến nay mới là tiếp nối truyền thống của gia đình.

- ? Em đồng tình với ý kiến của bạn nào? Vì sao?

VẬN DỤNG

- Em hãy viết thư cho ông bà, bố mẹ trong gia đình để nói lên niềm tự hào của em về truyền thống gia đình, dòng họ và chia sẻ những việc em sẽ làm để phát huy những truyền thống tốt đẹp đó.
- Em hãy lập kế hoạch và thực hiện việc giữ gìn, phát huy truyền thống gia đình, dòng họ của em theo bảng mẫu sau:

Tên truyền thống	Cách giữ gìn và phát huy

MỤC TIÊU

- Nêu được khái niệm và biểu hiện của tình yêu thương con người.
- Trình bày được giá trị của tình yêu thương con người.
- Thực hiện được những việc làm thể hiện tình yêu thương con người.
- Đánh giá được thái độ, hành vi thể hiện tình yêu thương của người khác.
- Phê phán những biểu hiện trái với tình yêu thương con người.

KHỞI ĐỘNG

Quan sát hình ảnh và trả lời câu hỏi

- Hình ảnh gợi em nhớ tới sự việc nào xảy ra ở nước ta?
- Trước sự việc đó, Nhà nước và Nhân dân ta đã có những hành động gì?
- Em hãy chia sẻ cảm xúc của mình trước những hành động đó.

KHÁM PHÁ

1. Yêu thương con người và biểu hiện của yêu thương con người

* Thế nào là yêu thương con người?

Đọc thông tin và trả lời câu hỏi

Bé Nguyễn Hải An, 7 tuổi bị căn bệnh u thần kinh đệm cầu não lan toả - một căn bệnh hiện tại chưa có phương pháp điều trị tối ưu. Thực hiện ước nguyện của bé khi còn sống, sau một thời gian điều trị tại bệnh viện nhưng không qua khỏi, mẹ bé và gia đình đã quyết định hiến tạng giác mạc của bé. Hai giác mạc của bé sau đó đã được ghép cho một cụ bà 73 tuổi và một người đàn ông 42 tuổi.

Việc mẹ bé và gia đình đã cố gắng vượt qua nỗi đau, quyết định thực hiện di nguyện của bé là hiến tạng giác mạc để trao ánh sáng cho người khác với mục đích cứu người, làm việc thiện đã

viết nên câu chuyện đẹp về lòng nhân ái, biết sống vì người khác, đem lại hạnh phúc cho người khác để sự sống mãi tiếp nối, trường tồn. Cô Thuỳ Dương, mẹ của bé chia sẻ: "Việc hiến tặng nội tạng là di nguyện của con. Lúc con còn tỉnh táo, hai mẹ con hay thủ thỉ và bé đã nói ra mong muốn của mình về hiến tặng, một phần là muốn cống hiến cho xã hội, giúp người; một phần là muốn mẹ tiếp tục sống tiếp vì con còn trên thế gian". Như một hiệu ứng kì diệu, sau khi biết nghĩa cử cao đẹp của bé Hải An, đã có hàng ngàn người trên cả nước đăng kí hiến tặng sau khi qua đời.

- a) Em có suy nghĩ gì khi đọc thông tin trên?
b) Theo em, tình yêu thương con người là gì?

* Biểu hiện của tình yêu thương con người

- Qua thông tin ở phần trên và trải nghiệm của bản thân, em hãy chỉ ra những biểu hiện của tình yêu thương con người theo bảng mẫu sau:

Hình thức	Biểu hiện
Lời nói	
Việc làm	
Thái độ	

- Quan sát hình ảnh và cho biết: tình yêu thương con người được biểu hiện như thế nào trong các mối quan hệ: gia đình, nhà trường, xã hội. Hãy nêu ví dụ minh họa.

Thầy tặng em tập vở. Mong em khắc phục hoàn cảnh khó khăn để tiếp tục đến lớp học tập.

2. Ý nghĩa của tình yêu thương con người

Em hãy đọc thông tin dưới đây, thảo luận và trả lời câu hỏi

Các chương trình nhân ái trên truyền hình như những nhịp cầu, mang phép màu đến với những người nghèo khổ, bất hạnh. Đó là thông điệp của lòng yêu thương lan toả tới những trái tim biết rung cảm, thấu hiểu và chia sẻ với những mảnh đời khổ khó.

Chương trình *Cặp lá yêu thương* là dự án hỗ trợ các em học sinh có hoàn cảnh khó khăn, vươn lên trong cuộc sống để tiếp tục tới trường. Chương trình *Xin chào cuộc sống* chữa lành những vết thương bằng chính tình yêu thương dành cho những em bé khuyết tật. Sau mỗi ca phẫu thuật giúp các em bước ra khỏi nỗi bất hạnh, trở về với tuổi thơ bình thường như các em đáng được hưởng. Chương trình *Cùng xây mơ ước* giúp giảm bớt những căn nhà dột nát, xiêu vẹo. Trên mảnh đất ấy, sẽ là những ngôi nhà mới khang trang được dựng lên từ những viên gạch tình nghĩa, từ bàn tay, khối óc và tấm lòng của tất cả cộng đồng,... để mỗi ngôi nhà thật sự trở thành một mái ấm, một chốn an cư, ươm mầm cho một cuộc đời mới tươi sáng và ấm áp hơn.

?

Theo em, tình yêu thương con người có ý nghĩa như thế nào đối với người được nhận tình yêu thương và người thể hiện tình yêu thương với người khác?

- Yêu thương con người là sự quan tâm, giúp đỡ, làm những điều tốt đẹp cho người khác, nhất là những người gặp khó khăn, hoạn nạn.
- Tình yêu thương con người thể hiện ở sự đồng cảm, chia sẻ, sẵn sàng giúp đỡ lẫn nhau; tham gia các hoạt động nhân đạo, từ thiện; biết tha thứ cho lỗi lầm của người khác; khi cần thiết có thể hi sinh quyền lợi của bản thân vì người khác;...
- Tình yêu thương con người mang lại niềm vui, sự tin tưởng vào bản thân và cuộc sống; giúp con người có thêm sức mạnh vượt qua khó khăn, hoạn nạn; làm cho mối quan hệ giữa con người với con người thêm gần gũi, gắn bó; góp phần xây dựng cộng đồng an toàn, lành mạnh và tốt đẹp hơn. Người biết yêu thương con người sẽ được mọi người yêu quý và kính trọng. Yêu thương con người là truyền thống quý báu của dân tộc, cần được giữ gìn và phát huy.

LUYỆN TẬP

- Em cùng các bạn trong nhóm liệt kê những biểu hiện của tình yêu thương con người và những biểu hiện trái với tình yêu thương con người trong cuộc sống theo bảng mẫu sau:

Biểu hiện yêu thương con người	Biểu hiện trái với yêu thương con người

- Em đồng tình hoặc không đồng tình với việc làm của bạn nào dưới đây? Vì sao?

1. Gia đình Hà có bốn người: bố, mẹ, em trai và Hà. Để hai chị em Hà có nhiều thời gian học tập và vui chơi, mọi việc trong gia đình bố mẹ thường làm hết. Mấy hôm nay, mẹ bị ốm nên mọi việc đều do một mình bố xoay xở nhưng Hà vẫn mãi chơi, không giúp đỡ bố cũng không hỏi han, động viên mẹ.

2. Lan là học sinh khuyết tật mới chuyển về lớp. Em thường ngồi một chỗ xem các bạn vui đùa, chạy nhảy. Thấy vậy, Mai đến trò chuyện và cùng chơi với Lan.

3. Cạnh nhà Phúc có một bà cụ neo đơn. Phúc thường sang chơi với cụ mỗi khi rảnh rỗi. Cuối tuần được nghỉ, Phúc rủ các bạn hàng xóm sang quét dọn nhà cửa, nhổ cỏ vườn và nói chuyện để cụ đỡ buồn.

- Em sẽ làm gì nếu ở trong các tình huống sau?

1. Bố mẹ cho em tiền ủng hộ những người có hoàn cảnh khó khăn nhưng bạn rủ em dùng số tiền đó để chơi điện tử.

2. Gia đình bạn Hoa rất khó khăn, mẹ bạn bị bệnh hiểm nghèo. Lớp em tổ chức đi thăm, tặng quà, động viên Hoa nhưng một số bạn trong lớp không muốn tham gia.

VẬN DỤNG

- Em hãy vẽ một bức tranh mang thông điệp yêu thương con người để giới thiệu với bạn bè trong nước và quốc tế.
- Em hãy lập kế hoạch và thực hiện việc giúp đỡ một bạn trong lớp/ trường có hoàn cảnh khó khăn.

MỤC TIÊU

- Nêu được khái niệm, biểu hiện của siêng năng, kiên trì.
- Nhận biết được ý nghĩa của siêng năng, kiên trì.
- Siêng năng, kiên trì trong lao động, học tập và cuộc sống hằng ngày.
- Đánh giá được sự siêng năng, kiên trì của bản thân và người khác trong học tập, lao động.
- Quý trọng những người siêng năng, kiên trì; góp ý cho những bạn có biểu hiện lười biếng hay nản lòng để khắc phục hạn chế này.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy cùng các bạn tham gia trò chơi “Ai nhanh hơn”.

- Tìm những câu ca dao, tục ngữ nói về siêng năng, kiên trì. Ai tìm được nhanh và nhiều câu hơn sẽ chiến thắng.
- Chia sẻ hiểu biết của em về những câu ca dao, tục ngữ đã tìm được.

KHÁM PHÁ

1. Siêng năng, kiên trì và biểu hiện của siêng năng, kiên trì

* Thế nào là siêng năng, kiên trì?

Em hãy đọc thông tin sau và trả lời câu hỏi

TRẠNG NGUYÊN MẠC ĐĨNH CHI

Mạc Đĩnh Chi là vị trạng nguyên nổi tiếng trong lịch sử Việt Nam. Vốn lanh lợi, thông minh, ham học nhưng nhà nghèo không được đi học, Mạc Đĩnh Chi thường phải tranh thủ ghé qua lớp học ở gần nhà, đứng ngoài cửa nghe thầy giảng. Ban ngày đi nhặt củi kiếm sống, tối về cậu lại lo ôn luyện, học bài. Nhà nghèo không có đèn, cậu bắt đom đóm bỏ vào vỏ trứng lấy ánh sáng để học. Không có giấy, cậu dùng lá để tập viết. Nhờ siêng năng, kiên trì, nỗ lực vượt qua mọi khó khăn để học tập, Mạc Đĩnh Chi đã thi đỗ Trạng nguyên - học vị Tiến sĩ cao nhất.

(Phỏng theo Các vị trạng nguyên, bảng nhãn, thám hoa qua các triều đại phong kiến Việt Nam, NXB Văn hoá – Thông tin, 2006)

a) Mạc Đĩnh Chi đã nỗ lực như thế nào để thi đỗ Trạng nguyên?

b) Em hiểu thế nào là siêng năng, kiên trì?

* Biểu hiện của siêng năng, kiên trì

Em hãy quan sát tranh để trả lời câu hỏi

?

- a) Em hãy nêu những biểu hiện của siêng năng, kiên trì và trái với siêng năng, kiên trì từ nội dung các bức tranh.
- b) Em hãy kể thêm những biểu hiện khác của siêng năng, kiên trì mà em biết.

2. Ý nghĩa của siêng năng, kiên trì

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi

- 1 Hoa mới theo bố mẹ chuyển từ quê lên Hà Nội học. Thời gian đầu chuyển cấp học và môi trường mới còn bỡ ngỡ nên Hoa học môn Tiếng Anh chưa tốt. Không nản lòng, Hoa đã lên kế hoạch mỗi ngày dành ít nhất 30 phút để học tiếng Anh. Cuối tuần, bạn ra Hồ Gươm mạnh dạn giao tiếp với người nước ngoài. Kiên trì từng ngày, chỉ sau một học kì, trình độ tiếng Anh của Hoa đã tiến bộ rõ rệt.

- 2 Vân có số cân nặng nhiều hơn so với các bạn cùng trang lứa. Được mọi người góp ý, Vân quyết tâm giảm cân. Hằng ngày, Vân dậy sớm tập thể dục. Có những hôm trời mùa đông giá lạnh, Vân vẫn không bỏ buổi tập nào. Bên cạnh đó, Vân thực hiện nghiêm túc chế độ ăn uống khoa học như: hạn chế ăn đồ ngọt, ăn ít tinh bột, nhiều rau xanh, hoa quả,... Nhờ siêng năng, kiên trì tập luyện kết hợp với ăn uống khoa học, Vân đã giảm cân và có ngoại hình cân đối.

Sự siêng năng, kiên trì của Hoa và Vân đã đem lại điều gì cho hai bạn?

- Siêng năng là tính cách làm việc tự giác, cần cù, chịu khó, thường xuyên của con người.
- Kiên trì là tính cách làm việc tự giác, miệt mài, quyết tâm, bền bỉ đến cùng dù gặp khó khăn, trở ngại của con người.
- Siêng năng, kiên trì sẽ giúp con người thành công trong công việc và cuộc sống.
- Mỗi khi làm việc gì, em cần có mục đích và cách thực hiện rõ ràng. Hãy chăm chỉ, kiên trì thực hiện, nếu gặp khó khăn hãy thử bằng nhiều cách để thực hiện thành công, không bỏ dở giữa chừng.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy quan sát tranh và trả lời câu hỏi

Theo em, bạn cần làm gì để có kết quả học tập tốt hơn?

2

Bạn Nam đã siêng năng, kiên trì như thế nào để thực hiện ước mơ của mình?

2. Xử lý tình huống

- ① Năm học này, Hân dự định đăng kí tham gia cuộc thi hùng biện bằng tiếng Anh do nhà trường tổ chức. Nhưng Hân lo lắng vì vốn từ vựng tiếng Anh của mình còn hạn chế nên dẫn đến không biết có nên dự thi hay không.

- ② Lớp 6A có phong trào thi đua giải các bài toán khó. Mặc dù là thành viên trong lớp nhưng Hoà thường xuyên bỏ qua, không làm những bài toán khó vì ngại suy nghĩ.

- a) Theo em, Hân có nên tham gia cuộc thi không?
b) Hân cần làm gì để thực hiện được mục tiêu của mình?

- a) Việc làm của Hoà trong tình huống trên thể hiện bạn thiếu đức tính gì?
b) Nếu là bạn của Hoà, em sẽ khuyên Hoà điều gì?

VẬN DỤNG

- Em hãy sưu tầm câu chuyện kể về sự siêng năng, kiên trì của một bạn học sinh mà em biết. Sau đó thiết kế và đăng trên tờ báo tường của lớp để chia sẻ tấm gương đó với các bạn.
- Em hãy nêu những biểu hiện chưa siêng năng, kiên trì của bản thân và lập – thực hiện kế hoạch để khắc phục nhược điểm này.

MỤC TIÊU

- Nhận biết được một số biểu hiện của tôn trọng sự thật.
- Hiểu vì sao phải tôn trọng sự thật.
- Luôn nói thật với người thân, thầy cô, bạn bè và người có trách nhiệm.
- Không đồng tình với việc nói dối hoặc che giấu sự thật.

KHỞI ĐỘNG

Em cùng các bạn chơi trò chơi “Tam sao thất bản”.

Cách chơi: Mỗi đội gồm 5 – 7 người, quản trò sẽ nói nhỏ một câu nói dễ nhầm cho người đầu hàng. Nhiệm vụ của người nghe là phải truyền tai nhau câu nói đó. Người cuối cùng sẽ nói to câu đó, đội nói đúng sẽ thắng cuộc.

Theo em, để thắng cuộc thì các thành viên trong đội cần làm gì?

KHÁM PHÁ

1. Tôn trọng sự thật và biểu hiện của tôn trọng sự thật

* Thế nào là tôn trọng sự thật?

Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời câu hỏi

DÙ SAO TRÁI ĐẤT VẪN QUAY!

Galileo (1564 – 1642) là nhà toán học, vật lí học, thiên văn học và triết học người Italia – người mở đầu cho cuộc cách mạng khoa học hiện đại. Thời ấy, mọi người quan niệm Trái Đất đứng yên và là trung tâm của vũ trụ; Mặt Trời, Mặt Trăng và các vì sao quay xung quanh Trái Đất. Trái lại, nhà bác học Copernicus đã phát hiện ra và khẳng định rằng, Mặt Trời mới là trung tâm của vũ trụ, Trái Đất và các hành tinh đều quay quanh Mặt Trời. Với việc cải tiến kính viễn vọng để quan sát bầu trời, Galileo đã chứng minh và bảo vệ cho quan điểm

của Copernicus. Tuy nhiên, do phát ngôn trái với những quan điểm phổ biến thời bấy giờ, Galileo đã bị buộc phải quỳ trước Tòa án La Mã, thề từ bỏ quan điểm của mình và tuyên bố Trái Đất không quay. Nhưng sau đó, ông vẫn tuyên bố: "Dù sao Trái Đất vẫn quay!".

(Lê Nguyên Long, Phạm Ngọc Toàn,
Tiếng Việt 4, tập hai, NXB Giáo dục Việt Nam, 2019)

?

- a) Theo em, nhà bác học Galileo đã bảo vệ cho sự thật gì?
- b) Em hiểu thế nào là tôn trọng sự thật?

* Biểu hiện của tôn trọng sự thật

Em hãy quan sát những hình ảnh và thông tin dưới đây để xác định các biểu hiện của tôn trọng sự thật.

2. Ý nghĩa của tôn trọng sự thật

Đọc đoạn hội thoại dưới đây để trả lời câu hỏi

Bố Toàn là một tấm gương về lòng trung thực. Ông thường dạy Toàn phải tôn trọng sự thật. Một lần, Toàn hỏi bố:

- Bố ơi, câu nói "Thẳng thắn, thật thà thường thua thiệt" có đúng không ạ?

Bố Toàn ôn tồn trả lời:

- Không đúng đâu con. Người thẳng thắn, thật thà, biết tôn trọng sự thật sẽ nhận được nhiều điều tốt đẹp bởi tôn trọng sự thật, làm chứng cho sự thật là bảo vệ cho những điều đúng đắn, tránh oan sai, lầm lẫn, giúp cuộc sống trở nên tốt đẹp hơn. Đôi khi, người thẳng thắn, thật thà phải chịu thiệt thòi, thậm chí còn bị người xấu hãm hại. Nhưng khi con sống thật, con sẽ được mọi người yêu quý, tin tưởng. Nếu con giả dối, mọi người sẽ ghét bỏ, xa lánh con. Sự dối trá là nguyên nhân của những xung đột, đổ vỡ. Các nhà khoa học còn chứng minh được rằng: Nói thật, sống trung thực giúp tâm hồn thanh thản, bình an và sức khỏe tốt hơn!
- Vâng ạ, con cảm ơn bố!

a) Nêu suy nghĩ của em về nội dung đoạn hội thoại.

b) Theo em, việc tôn trọng sự thật có ý nghĩa như thế nào trong cuộc sống?

3. Cách tôn trọng sự thật

Em hãy quan sát hình ảnh, đọc thông tin dưới đây và thảo luận để tìm ra cách tôn trọng sự thật.

- 1 Thấy tên trộm đang móc túi hành khách trên xe buýt, Vũ đi đến bên chú phụ xe, thì thầm: "Chú ơi, cháu nhìn thấy người áo đen kia đang móc túi!".

- 2 Thầy giáo hỏi cả lớp: “Ai đã làm vỡ cửa kính lớp học?”. Cả lớp im lặng, căng thẳng. Dũng nhắc khẽ: “Nam, cậu nhận lỗi đi!”. Nam tỉnh bơ: “Thầy không biết, chẳng tội gì tớ phải nhận”. Thầy giáo hỏi: “Nam, em có biết là ai không?”. Nam liến láu: “Thưa thầy, em thấy có một anh ném đá vào cửa kính lớp học rồi chạy đi!”. Thầy hỏi Dũng: “Lớp trưởng, đúng là như vậy chứ?”. Dũng đứng dậy: “Thưa thầy, em đã biết người làm điều đó. Sau giờ học, bạn ấy sẽ gặp riêng thầy để nhận lỗi ạ!”.

- 3 Dung cùng mẹ đến nhà bác Mai chơi. Bác bóc bánh chưng mời hai mẹ con. Dung lắc đầu, từ chối: “Cháu cảm ơn bác, nhưng nhà cháu không có ai thích món này. Ăn bánh chưng béo, ngấy lắm ạ!”. Mẹ Dung từ tốn: “Bác cho em xin miếng nhỏ thôi, mẹ con em vừa mới ăn sáng ở nhà”.

- Sự thật là những gì có thật trong cuộc sống hiện thực và phản ánh đúng hiện thực cuộc sống.
- Tôn trọng sự thật là suy nghĩ, nói và làm theo đúng sự thật.
- Tôn trọng sự thật sẽ góp phần bảo vệ cuộc sống, bảo vệ những giá trị đúng đắn, tránh làm lẫn, oan sai; giúp con người tin tưởng, gắn kết với nhau hơn; làm cho tâm hồn thanh thản và cuộc sống trở nên tốt đẹp hơn.
- Cần tôn trọng sự thật bằng thái độ dũng cảm, khéo léo, tinh tế và nhân ái.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy đọc các tình huống sau và trả lời câu hỏi:

- 1 Hoa là một lớp trưởng thẳng thắn. Khi thấy bạn nào trong lớp có khuyết điểm, Hoa đều ghi vào sổ tay và báo với cô giáo chủ nhiệm. Một số bạn trong lớp tỏ ra không đồng tình với Hoa và đề nghị thay lớp trưởng.

Em hãy nhận xét về việc làm của bạn Hoa và các bạn trong lớp.

- ② Mai là người thông minh, chân thành, cởi mở nên được bạn bè yêu quý, tin cậy. Nếu bạn nào có lỗi, Mai nhẹ nhàng góp ý để bạn nhận lỗi và sửa lỗi. Nhiều bạn tâm sự những nỗi niềm thầm kín, riêng tư, Mai lắng nghe, chia sẻ và không bao giờ nói lại những chuyện đó với người khác.

Theo em, vì sao bạn Mai được bạn bè yêu quý?

2. Xử lý tình huống

- ① Hà tâm sự với Hùng về những mâu thuẫn, khó khăn trong gia đình mình và muốn Hùng không nói với ai. Gần đây, Hà học hành sa sút, bị cô giáo nhắc nhở. Hùng rất muốn nói sự thật về hoàn cảnh của Hà cho cô giáo biết để cô cảm thông và giúp đỡ. Nhưng Hùng băn khoăn không biết có nên nói không.

- a) Theo em, Hùng có nên nói với cô giáo về hoàn cảnh của Hà không? Vì sao?
b) Nếu là Hùng, em sẽ làm gì?

- ② Lan thấy có một người đàn ông lạ trong khu tập thể. Ông ta lân la làm quen với các bé gái, cho bím bím, kẹo, đồ chơi rồi ôm vào lòng và vuốt ve. Lan băn khoăn không biết có nên nói với người lớn không.

Theo em, Lan nên làm gì trong tình huống trên?

VẬN DỤNG

- Em hãy viết về việc làm thể hiện tôn trọng sự thật hoặc chưa tôn trọng sự thật của bản thân và chia sẻ cảm xúc, suy nghĩ của em sau mỗi việc làm đó.
- Em hãy viết cảm nhận của em về câu ca dao dưới đây:

Những người tính nết thật thà
Đi đâu cũng được người ta tin dùng.

MỤC TIÊU

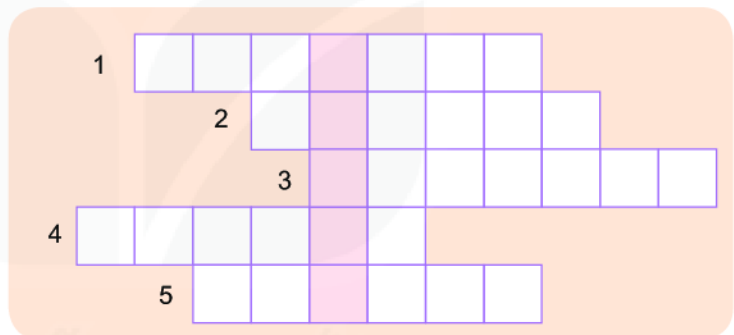
- Nêu được khái niệm tự lập.
- Liệt kê được các biểu hiện của người có tính tự lập.
- Hiểu vì sao phải tự lập.
- Đánh giá được khả năng tự lập của bản thân và người khác.
- Tự thực hiện được nhiệm vụ của bản thân trong học tập, sinh hoạt hằng ngày, hoạt động tập thể ở trường và trong cuộc sống cộng đồng; không dựa dẫm, ỷ lại và phụ thuộc vào người khác.

KHƠI ĐỘNG

Em hãy cùng các bạn tham gia trò chơi “Ai nhanh hơn”.

- Giải ô chữ để tìm từ khoá. Ai tìm được từ chìa khoá nhanh nhất sẽ chiến thắng.
- Chia sẻ hiểu biết của em về từ chìa khoá đó.

1. Hàng ngang số 1 gồm 7 chữ cái, chỉ thành tích nổi bật của học sinh hơn mức bình thường.
2. Hàng ngang số 2 gồm 6 chữ cái, chỉ sự đối lập với ỷ lại.
3. Hàng ngang số 3 gồm 7 chữ cái, chỉ sự đồng nghĩa với làm việc.
4. Hàng ngang số 4 gồm 6 chữ cái, chỉ hoạt động chính của học sinh ở trường học.
5. Hàng ngang số 5 gồm 6 chữ cái, chỉ thái độ tôn trọng và đúng mực đối với người lớn tuổi.

KHÁM PHÁ

1. Tự lập và biểu hiện của tự lập

* Thế nào là tự lập?

Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời câu hỏi

HAI BÀN TAY

Trước khi ra đi tìm đường cứu nước, Bác Hồ còn rất trẻ, mang tên Nguyễn Tất Thành. Lúc đó, anh Thành có một người bạn thân tên là Lê. Một lần, cùng nhau đi chơi phố, đột nhiên Thành nhìn thẳng vào mắt bạn, hỏi:

— Anh Lê, anh có yêu nước không?

Câu hỏi đột ngột khiến anh bạn ngạc nhiên, lúng túng trong giây lát rồi trả lời:

— Tất nhiên là có chứ!

— Anh có thể giữ bí mật không?

Người bạn đáp:

— Có.

Anh Thành nói tiếp:

— Tôi muốn sang nước Pháp và các nước khác. Sau khi xem xét họ làm như thế nào, tôi sẽ trở về giúp đồng bào chúng ta. Nhưng nếu đi một mình, thật ra cũng có nhiều mạo hiểm như khi đau ốm. Anh muốn đi với tôi không?

— Nhưng bạn ơi, chúng ta lấy đâu ra tiền mà đi?

— Đây, tiền đây. Anh Thành vừa nói vừa giơ hai bàn tay — Chúng ta sẽ làm bất cứ việc gì để sống và đi. Thế anh cùng đi với tôi chứ?

Bị lôi cuốn vì lòng hăng hái của bạn, anh Lê đồng ý, nhưng sau khi suy nghĩ lại về cuộc phiêu lưu đó, anh Lê không có đủ can đảm để giữ lời hứa.

Vài ngày sau, người thanh niên Nguyễn Tất Thành đã ra đi tìm đường cứu nước...

(Theo *Bác Hồ kính yêu*,
NXB Kim Đồng, Hà Nội, 1980)

?

a) Vì sao Bác Hồ có thể ra đi tìm đường cứu nước với hai bàn tay trắng?

b) Từ câu chuyện về Bác Hồ, em hiểu thế nào là tự lập?

* Biểu hiện của tự lập

Em hãy quan sát các bức tranh, đọc thông tin dưới đây để trả lời câu hỏi

Minh sẽ tự khâu lại chỗ rách.

Minh sẽ nấu cơm, ăn sớm rồi học cho kịp mới được!

Tớ làm được bài rồi! Bạn chép đi kẻo hết giờ.

Cảm ơn bạn nhưng tớ sẽ cố gắng tự làm.

Hằng là con trong một gia đình khá giả. Nhà có bác giúp việc nhưng không vì thế mà Hằng ỷ lại, dựa dẫm vào bác. Bạn luôn tự giác dọn dẹp phòng, gấp quần áo, chần mận,... Những lúc rảnh rỗi, Hằng còn phụ giúp bác nhặt rau, nấu cơm, lau nhà. Trong học tập, Hằng luôn tự hoàn thành tốt các nhiệm vụ được giao.

Em hãy nêu những biểu hiện của tính tự lập. Theo em, trái với tự lập là gì?

2. Ý nghĩa của tự lập

Em hãy đọc các trường hợp dưới đây và trả lời câu hỏi

❶ Bố Hưng mất sớm, mẹ vất vả lao động nuôi hai anh em ăn học. Hưng luôn ý thức phải tự làm tốt các việc cá nhân của mình đồng thời giúp đỡ mẹ mọi việc trong gia đình. Khi mẹ ốm phải nằm viện, Hưng lo toan hết việc nhà, chăm sóc mẹ và em chu đáo. Năm học nào Hưng cũng đạt danh hiệu Học sinh Giỏi.

- a) Hưng đã thể hiện tính tự lập như thế nào?
b) Tính tự lập đã đem lại điều gì cho Hưng?

❷ Anh Nam là người dân tộc Ê-đê được bình chọn là Doanh nhân trẻ xuất sắc. Tuy gia đình khó khăn nhưng anh vẫn cố gắng học và đã thi đỗ vào trường đại học. Để có tiền đóng học phí và sinh hoạt, anh đã làm thêm nhiều việc: phát tờ rơi, gia sư, phục vụ bàn,... Ra trường, anh trở về quê hương làm thuê, tự tích lũy tiền và bắt đầu kinh doanh cà phê. Doanh nghiệp của anh ngày càng phát triển, tạo công ăn việc làm cho nhiều người ở buôn làng.

Tính tự lập của anh Nam đã mang lại điều gì cho anh và cho xã hội?

Từ các trường hợp trên, em hãy cùng bạn thảo luận và cho biết ý nghĩa của tự lập đối với bản thân, gia đình và xã hội.

- Tự lập là tự làm lấy các công việc của mình trong cuộc sống.
- Biểu hiện của tính tự lập là sự tự tin, bản lĩnh cá nhân, dám đương đầu với những khó khăn, thử thách, có ý chí nỗ lực phấn đấu vươn lên trong cuộc sống, không trông chờ, dựa dẫm, ỷ lại, phụ thuộc vào người khác.
- Người có tính tự lập thường thành công trong cuộc sống và xứng đáng nhận được sự tôn trọng của mọi người.
- Học sinh cần rèn luyện tính tự lập trong học tập, công việc và sinh hoạt hằng ngày.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy nêu một số biểu hiện của tính tự lập của học sinh trong học tập và trong sinh hoạt hằng ngày.
2. Em hãy viết suy nghĩ của mình về hành vi ỷ lại, dựa dẫm và phụ thuộc vào người khác của học sinh trong cuộc sống, học tập. Em có suy nghĩ gì về những hành vi đó?
3. Xử lý tình huống

① Tan học sớm, Hoa rủ các bạn vào nhà mình ăn cơm trưa. Về tới nhà, Hoa chợt nhớ ra là sáng mẹ về quê thăm bà ốm nên không nấu cơm sẵn như mọi ngày. Hoa và các bạn cùng vào bếp nhưng loay hoay mãi không biết nấu gì để ăn trưa vì từ trước tới giờ đều được mẹ làm giúp.

② Mặc dù nhà ngay gần trường nhưng hằng ngày bố mẹ vẫn phải đưa đón An đi học. Thấy vậy, Hải hỏi: “Sao cậu không tự đi học?”. An trả lời: “Mình là con trai duy nhất trong nhà, bố mẹ không chăm mình thì còn chăm ai. Mình mới học lớp 6, bố mẹ chăm sóc như vậy là đương nhiên”.

Nếu là Hoa, em sẽ xử lý như thế nào?

Nếu là Hải, em sẽ nói gì với An?

VẬN DỤNG

1. Em hãy xây dựng phiếu học tập thể hiện kết quả rèn luyện tính tự lập của bản thân và thực hiện kế hoạch theo bảng mẫu dưới đây:

Các lĩnh vực	Nội dung công việc	Biện pháp thực hiện	Kết quả
Học tập			
Sinh hoạt hằng ngày			

2. Sắp tới kì nghỉ hè, bố mẹ dự định cho em về quê ngoại một tháng sống cùng với ông bà. Em hãy thiết kế một cuốn sổ tay để nhắc bản thân trong sinh hoạt và học tập. (Nội dung chính của sổ tay: thời gian, nội dung nhắc nhở, cách thực hiện, tự đánh giá)

MỤC TIÊU

- Nêu được thế nào là tự nhận thức bản thân; biết được ý nghĩa của tự nhận thức bản thân.
- Tự nhận thức được điểm mạnh, điểm yếu, giá trị, vị trí, tình cảm, các mối quan hệ của bản thân.
- Biết tôn trọng bản thân; xây dựng được kế hoạch phát huy điểm mạnh và hạn chế điểm yếu của bản thân.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy chia sẻ những điều hài lòng và chưa hài lòng về bản thân.

KHÁM PHÁ

1. Thế nào là tự nhận thức bản thân?

Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời câu hỏi

"CON GÀ" ĐẠI BÀNG

Ngày xưa, bên sườn núi có một tổ chim đại bàng với những quả trứng lớn. Bỗng xảy ra trận động đất khiến một quả trứng đại bàng lăn xuống chân núi và rơi vào chỗ gà mẹ đang ấp. Gà mẹ đã ấp luôn cả quả trứng lớn ấy. Ổ trứng gà mẹ ấp ủ đã nở ra một đàn gà và một chú đại bàng xinh đẹp. Gà mẹ yêu thương và nuôi dạy đại bàng như các con của mình. Đại bàng yêu gia đình và ngôi nhà đang sống nhưng tâm hồn nó vẫn khao khát một điều gì đó cao xa hơn. Cho đến một ngày, nó thấy những chú chim có hình dáng giống mình đang sải cánh trên bầu trời.

— Ôi! Đại bàng kêu lên: Ước gì mình có thể bay như những chú chim đó.

Đàn gà cười thầm lên: "Anh không thể bay như những chú chim đó được. Anh là một con gà và gà không thể bay cao".

Đại bàng tiếp tục ngược nhìn gia đình thật của nó, mơ ước có thể bay cao cùng họ. Mỗi lần đại bàng nói ra mơ ước của mình, đàn gà lại bảo đó là điều không thể xảy ra. Cuối cùng đại bàng tin rằng đó là thật. Rồi đại bàng không mơ ước nữa và tiếp tục sống như một con gà.

(Phỏng theo truyện dân gian Sudan)

a) Việc đại bàng không biết tự nhận thức về bản thân đã dẫn đến kết cục gì?

b) Qua câu chuyện, em rút ra bài học gì cho bản thân?

Cùng chia sẻ thế nào là tự nhận thức bản thân

Trong một cuộc tranh luận về “Thế nào là người biết tự nhận thức bản thân?”, lớp Ngân có ba ý kiến sau:

Tự nhận thức bản thân là biết nhìn nhận, đánh giá về khả năng, thái độ, hành vi, việc làm, điểm mạnh, điểm yếu,... của bản thân.

Tự nhận thức bản thân là luôn hiểu rõ mình và tự tin với điểm mạnh của mình.

Tự nhận thức bản thân là nhận ra những điểm tốt, chưa tốt của bản thân, so sánh với người khác và điều chỉnh bản thân mình cho giống họ.

- a) Em đồng tình với ý kiến nào? Vì sao?
b) Theo em, tự nhận thức bản thân là gì?

2. Ý nghĩa của tự nhận thức bản thân

Trong một cuộc trao đổi, thảo luận về ý nghĩa của tự nhận thức bản thân, các bạn học sinh lớp 6A đã tổng hợp được các ý kiến về ý nghĩa của tự nhận thức bản thân như sau:

Khi biết tự nhận thức bản thân, bạn sẽ:

- Ý kiến 1: Có cái nhìn trung thực về ưu điểm, nhược điểm của mình.
- Ý kiến 2: Xác định được những việc cần làm để hoàn thiện bản thân.
- Ý kiến 3: Dễ đồng cảm và chia sẻ với người khác.
- Ý kiến 4: Có những việc làm và cách ứng xử phù hợp với mọi người xung quanh.

Em đồng ý/ không đồng ý với ý kiến nào? Nêu ví dụ minh họa.

3. Cách tự nhận thức bản thân

Em hãy đọc thông tin dưới đây và trả lời câu hỏi

Bạn thấy mình còn điểm nào cần phải sửa?

Với thầy cô và bạn bè, Hoa là một học sinh tiêu biểu của lớp. Thầy cô và các bạn yêu quý Hoa vì bạn học giỏi, thân thiện, khiêm tốn, chăm chỉ. Mỗi ngày, Hoa dành thời gian để ghi nhật kí. Hoa cũng thường xuyên trao đổi với người thân, thầy cô, bạn bè về những điều còn băn khoăn về bản thân, về cuộc sống và lắng nghe ý kiến của mọi người để xây dựng hình ảnh đẹp của bản thân. Bên cạnh đó, Hoa còn tham gia các hoạt động, thử thách mới để khám phá bản thân.

a) Hoa đã tự nhận thức bản thân bằng cách nào?

b) Em còn biết thêm những cách nào khác để tự nhận thức bản thân? Hãy chia sẻ với các bạn.

- Tự nhận thức bản thân là biết nhìn nhận, đánh giá đúng về bản thân mình (khả năng, hiểu biết, tính cách, sở thích, thói quen, điểm mạnh, điểm yếu,...).
- Tự nhận thức đúng về bản thân sẽ giúp em:
 - + Nhận ra điểm mạnh của bản thân để phát huy, điểm yếu để khắc phục.
 - + Biết rõ mong muốn, những khả năng, khó khăn, thách thức của bản thân để có thể đặt mục tiêu, ra quyết định và giải quyết vấn đề phù hợp.
- Để tự nhận thức đúng về bản thân, em cần:
 - + Luôn tự suy nghĩ, đánh giá mình qua kết quả/ sản phẩm của từng hoạt động, từng tình huống ứng xử.
 - + Quan sát phản ứng và lắng nghe nhận xét của người khác về mình.
 - + So sánh những nhận xét/ đánh giá của người khác về mình với tự nhận xét, đánh giá của mình.
 - + Thân thiện, cởi mở, tích cực tham gia các hoạt động để rèn luyện và phát triển bản thân.

LUYỆN TẬP

1. Khám phá chính mình

Xác định những hiểu biết về bản thân bằng cách sau:

Bước 1: Tự viết lời giới thiệu về bản thân (ưu điểm, hạn chế, tính cách, sở thích, nhu cầu,...) trên một nửa trang giấy.

Bước 2: Nhờ bạn bè hoặc người thân viết về ưu điểm, hạn chế, tính cách, sở thích, nhu cầu,... trên một nửa trang giấy về bản thân em.

Bước 3: So sánh thông tin của em và của người khác viết về em và hoàn thành việc mô tả về bản thân (với các nội dung về ngoại hình, tính cách, sở thích, thói quen, điểm mạnh, điểm cần cố gắng).

Bước 4: Liệt kê những ưu điểm, hạn chế và đề xuất các biện pháp phát huy ưu điểm, khắc phục hạn chế của bản thân.

2. Quan sát các bức tranh sau và trả lời câu hỏi

- ?
- a) Em hãy nhận xét việc làm của các nhân vật trong các bức tranh và cho biết hậu quả của những việc làm đó.
- b) Em có lời khuyên gì đối với các nhân vật trong mỗi bức tranh để giúp họ vượt qua chính mình?

VẬN DỤNG

- Mỗi ngày hãy dành 15 phút để suy nghĩ về những trải nghiệm của bản thân, bao gồm những điều mong muốn, những điều làm tốt, những điều làm chưa tốt,... và ghi vào nhật kí. Sau mỗi tháng, em hãy xem lại nhật kí để biết bản thân đã thay đổi như thế nào.
- Em hãy tham gia các hoạt động tập thể và ghi lại những trải nghiệm, đặc điểm, khả năng mới mà em khám phá được ở bản thân mình.

ỨNG PHÓ VỚI TÌNH HUỐNG NGUY HIỂM

MỤC TIÊU

- Nêu được các tình huống nguy hiểm và hậu quả của những tình huống nguy hiểm đối với trẻ em.
- Nêu được cách ứng phó với một số tình huống nguy hiểm.
- Thực hành được cách ứng phó trước một số tình huống nguy hiểm để đảm bảo an toàn.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy chia sẻ về một tình huống nguy hiểm mà em đã từng gặp hoặc chứng kiến theo gợi ý sau:

- Tình huống đó diễn ra khi nào?
- Em đã làm gì khi gặp tình huống đó?

KHÁM PHÁ

1. Nhận biết các tình huống nguy hiểm và hậu quả của nó

Em hãy đọc các thông tin, tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi

- 1 Khi đang chơi trước cửa nhà, Lan thấy một người phụ nữ lạ mặt giới thiệu là người quen, muốn gặp mẹ Lan để gửi đồ và trao đổi công việc. Lan mở cửa và lễ phép mời người phụ nữ lạ mặt vào nhà. Sau đó, Lan cảm thấy buồn ngủ và ngủ thiếp đi. Đến khi tỉnh dậy, Lan thấy mẹ ngồi bên cạnh, trong nhà có nhiều người, có cả công an. Lan lơ mơ hiểu ra là nhà mình vừa bị mất trộm.
- 2 Mưa dông, mưa đá, lốc xoáy, sét thường gây thiệt hại lớn về tài sản, hoa màu và con người. Nhiều ngôi nhà bị tốc mái, sập, hư hỏng nặng, khiến nhiều gia đình rơi vào cảnh “màn trời chiếu đất”, cuộc sống bị đảo lộn. Nhiều người bị thương, thậm chí có người còn bị thiệt mạng do những hiện tượng thiên tai khốc liệt này.
- 3 Đang ngồi học bài, Hải nghe tiếng còi xe cứu hoả rú vang cả khu phố. Nhìn qua cửa sổ, thấy ngọn lửa bùng cháy dữ dội từ ngôi nhà bên cạnh, em cầm vội chiếc khăn ướt che mũi, men theo cầu thang chạy xuống tầng một để thoát ra ngoài.

- 4 Vào mùa mưa, ở một số tỉnh miền núi thường xảy ra lũ quét, lũ ống, sạt lở đất. Đây là loại hình thiên tai gây thiệt hại lớn về người và của.

?

- a) Các thông tin, tình huống trên đề cập đến những tình huống nguy hiểm nào? Những tình huống này có thể gây ra hậu quả gì?
- b) Hãy kể thêm những tình huống nguy hiểm mà em biết hoặc đã trải qua trong cuộc sống hằng ngày.
- c) Theo em, thế nào là tình huống nguy hiểm?

2. Cách ứng phó trước những tình huống nguy hiểm

* Ứng phó khi bị bắt cóc

Em hãy đọc tình huống sau và trả lời câu hỏi

Chiều nay, Hoa đi học về muộn hơn mọi ngày. Khi đi đến đoạn đường vắng, em bị một kẻ lạ mặt bất ngờ kéo tay định lôi lên xe máy.

?

- a) Nếu là Hoa, trong trường hợp trên, em sẽ lựa chọn cách nào dưới đây để thoát khỏi nguy hiểm? Vì sao?
- Gào khóc thật to để người khác nghe thấy.
 - Nói thật to và rõ: “Dừng lại ngay” hoặc “Cứu tôi với” để người xung quanh phát hiện ra, tới cứu giúp.
 - Bỏ chạy.
- b) Theo em, có cách nào để tránh gặp phải tình huống này?

* Ứng phó khi có hoả hoạn

Trong trường hợp gặp hoả hoạn, em sẽ làm gì?

Thông báo cho những người xung quanh

Gọi 114

Thoát theo các đường hành lang, cầu thang bộ, mái nhà và ban công ở tầng thấp

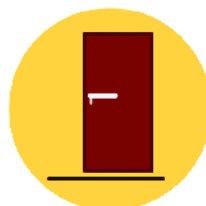
Nếu đám cháy lan đến nơi mình đứng, cần dùng khăn thấm nước che mặt, che người

Nếu bị bén lửa thì nằm ngay xuống đất và lăn qua lăn lại

Đi khom hoặc bò trên đường di chuyển để thoát khỏi đám cháy

Đóng các cửa trên đường di chuyển để tránh lửa lan rộng ra

* Ứng phó khi bị đuối nước

Em hãy đọc thông tin sau và trả lời câu hỏi

Hè này, Lan được tham gia lớp học bơi. Thầy giáo đặc biệt lưu ý đến cách ứng phó và cứu người khi bị đuối nước, đó là:

- Bình tĩnh, hít thật nhiều hơi vào phổi, cố gắng nín thở càng lâu càng tốt, thả lỏng người để nước đẩy sát lên mặt nước.
- Dùng tay hoặc chân làm mái chèo, quạt nước đẩy đầu nhô khỏi mặt nước hoặc cũng có thể quạt nước xiên, đẩy người trôi đi dễ dàng bởi vì trong nước người trở nên nhẹ hơn so với trên cạn.
- Khi chuyển động lên xuống, há miệng to hít vào nhanh và sâu khi ở trên mặt nước, ngậm miệng, thở ra từ từ bằng mũi hoặc bằng miệng khi ở dưới mặt nước.
- Khi thấy có người bị đuối nước thì cần nhanh chóng tìm kiếm sự trợ giúp từ những người xung quanh.

?

- a) Em cần làm gì để tránh bị đuối nước?
- b) Theo em, cần làm gì khi bị đuối nước?
- c) Em cần làm gì khi thấy người bị đuối nước?

* Ứng phó khi gặp mưa dông, lốc, sét

Em hãy quan sát các bức tranh dưới đây và cho biết cần làm gì khi có mưa dông, lốc, sét.

Ở trong nhà khi trời mưa dông, lốc, sét.

Tất thiết bị điện trong nhà (điện thoại di động, tivi,...)

Nếu đang đi ngoài đường, cần nhanh chóng tìm nơi trú ẩn an toàn.

Không trú ẩn dưới gốc cây, cột điện, giữa cánh đồng,...

Em còn biết cách ứng phó nào khác khi gặp mưa dông, lũ, sét?

* Ứng phó khi gặp lũ quét, lũ ống, sạt lở đất

Em hãy quan sát các bức tranh dưới đây và cho biết cần làm gì khi xảy ra lũ quét, lũ ống, sạt lở đất.

Thường xuyên xem dự báo thời tiết.

Chủ động chuẩn bị phòng, chống (đèn pin, thực phẩm, áo mưa,...)

Không đi qua sông, suối khi có lũ.

Gọi 112: Yêu cầu trợ giúp, tìm kiếm cứu nạn trên phạm vi toàn quốc.

Em còn biết cách ứng phó nào khác khi gặp lũ quét, lũ ống, sạt lở đất?

- Tình huống nguy hiểm là những sự việc bất ngờ xảy ra, có nguy cơ đe dọa nghiêm trọng đến sức khỏe, tính mạng, gây thiệt hại về tài sản, môi trường cho bản thân, gia đình và cộng đồng xã hội.
- Tình huống nguy hiểm từ tự nhiên là những hiện tượng tự nhiên có thể gây tổn thất về người, tài sản, môi trường, điều kiện sống và làm gián đoạn các hoạt động kinh tế, xã hội.
- Tình huống nguy hiểm từ con người là những mối nguy hiểm bất ngờ, xuất phát từ những hành vi cố ý hoặc vô tình từ con người gây tổn thất cho con người và xã hội.
- Chủ động tìm hiểu, học tập các kĩ năng ứng phó trong mỗi tình huống nguy hiểm sẽ giúp chúng ta bình tĩnh, tự tin, thoát khỏi nguy hiểm trong cuộc sống.
- Luôn ghi nhớ các số điện thoại của người thân, các số điện thoại khẩn cấp:
111: Tổng đài quốc gia bảo vệ trẻ em
112: Yêu cầu trợ giúp, tìm kiếm cứu nạn trên phạm vi toàn quốc
113: Gọi công an hoặc cảnh sát khi có việc liên quan tới an ninh, trật tự
114: Gọi cơ quan phòng cháy, chữa cháy, cứu hộ, cứu nạn
115: Gọi cấp cứu y tế.

LUYỆN TẬP

- Chơi trò chơi “Tiếp sức” kể về những tình huống nguy hiểm trong thực tiễn cuộc sống.
- Hãy nhận xét sự nguy hiểm có thể xảy ra và cách xử lí của mỗi nhân vật trong các tình huống dưới đây:
 - Thấy chuông báo cháy của chung cư vang lên, Hằng chạy ngay ra thang máy để thoát hiểm.
 - Trời nắng nóng, sau khi chơi đá bóng, các bạn rủ nhau xuống sông tắm nhưng Nam từ chối và khuyên các bạn không nên tắm sông.
 - Hoà vẫn lợi qua suối để về nhà dù trời đang mưa to và có thể xảy ra lũ quét.
- Xử lí tình huống

- Đang trên đường đi học về, Hồng gặp một người lạ, tự xưng là bạn của mẹ và đề nghị đưa Hồng về nhà.

Nếu là Hồng, em sẽ làm gì?

- 2 Tan học, Mai đạp xe về nhà. Bỗng mây đen kéo tới, sấm chớp ầm ầm, mưa rơi nặng hạt. Mai thấy một vài người trú tạm vào gốc cây to bên đường, người thì mặc áo mưa rồi đi tiếp.

?

Nếu là Mai, nay em sẽ làm gì?

A, mưa đá! Thích quá các bạn ơi!

- 3 Trời đang mưa đá, một số bạn trong lớp rủ em chạy ra sân trường nhặt đá.

?

Em sẽ làm gì trong tình huống này?

VẬN DỤNG

- Em hãy cùng các bạn thiết kế một sản phẩm tuyên truyền kĩ năng ứng phó với một tình huống nguy hiểm.
- Em hãy tìm hiểu về những tình huống nguy hiểm thường xảy ra ở địa phương em và nêu cách ứng phó với tình huống đó theo bảng mẫu sau:

Tình huống nguy hiểm	Cách ứng phó

MỤC TIÊU

- Nêu được khái niệm tiết kiệm và biểu hiện của tiết kiệm (tiền bạc, đồ dùng, thời gian, điện nước,...).
- Hiểu vì sao phải tiết kiệm.
- Thực hành tiết kiệm trong cuộc sống, học tập.
- Nhận xét, đánh giá được việc thực hành tiết kiệm của bản thân và những người xung quanh, phê phán những biểu hiện lãng phí.

KHỞI ĐỘNG

Em hãy cùng các bạn nghe/ hát bài hát "Đội em làm kế hoạch nhỏ" (sáng tác: Phong Nhã).

Em có suy nghĩ gì về ý nghĩa của hoạt động "làm kế hoạch nhỏ" của các bạn thiếu niên trong bài hát?

KHÁM PHÁ

1. Tiết kiệm và biểu hiện của tiết kiệm

* Thế nào là tiết kiệm?

Em hãy đọc câu chuyện và trả lời câu hỏi

Mấy hôm nay, em Trang bị bệnh khiến cả nhà ai cũng lo lắng. Bố đi làm xa, mẹ lúng túng vì thiếu tiền chữa bệnh cho em, Hải mở tủ lấy ra một chiếc hộp nhỏ đưa cho mẹ và nói:

— Mẹ cầm lấy tiền để mua thuốc cho em.

Mẹ ngạc nhiên hỏi:

— Tiền ở đâu mà con có vậy?

Hải nhỏ nhẹ nói:

— Tiền con bán giấy vụn, chai lọ, tiền được mừng tuổi,... con đều dành dụm bỏ vào hộp để mua xe đạp nhưng việc chữa bệnh cho em cần thiết hơn ạ!

Mẹ mỉm cười khen Hải:

— Con ngoan quá, còn nhỏ đã biết tiết kiệm, thương bố mẹ, thương em.

a) Em có suy nghĩ gì về hành động của bạn Hải?

b) Em hiểu thế nào là tiết kiệm?

* Biểu hiện của tiết kiệm

Em hãy quan sát các bức tranh dưới đây và trả lời câu hỏi

?

- Em hãy chỉ ra những biểu hiện của tiết kiệm và chưa tiết kiệm trong các bức tranh trên.
- Em hãy kể thêm những biểu hiện của tiết kiệm và lãng phí.

3. Cách thực hiện tiết kiệm

* Thực hiện tiết kiệm tiền

Mình chỉ mua những thứ thật cần thiết đã ghi trong giấy.

?

Bạn gái trong tranh làm gì để tiết kiệm tiền? Hãy chia sẻ cách tiết kiệm tiền của em.

* Thực hiện tiết kiệm thời gian

Sao cậu có nhiều thời gian để vừa học giỏi vừa làm việc nhà và tham gia các hoạt động của trường, lớp vậy?

Tớ lập thời gian biểu và luôn thực hiện theo thời gian biểu đó, tránh xa tivi, điện thoại khi các việc cần làm chưa hoàn thành.

?

Bạn nam đã thực hiện tiết kiệm thời gian như thế nào? Em hãy chia sẻ cách tiết kiệm thời gian của bản thân.

* Thực hiện tiết kiệm nước

1

Nhớ khoá vòi khi không dùng nước nữa.

2

Chú sửa giúp cháu ống nước để nước không bị rò rỉ nữa ạ!

?

a) Nội dung các bức tranh nhắc em cần làm gì để tiết kiệm nước?

b) Em hãy nêu thêm những cách khác để tiết kiệm nước.

* Thực hiện tiết kiệm điện

Em hãy tham gia thảo luận cách thực hiện tiết kiệm điện cùng các bạn trong nhóm:

Minh: Tắt tất cả các phương tiện, thiết bị dùng điện khi không cần thiết.

Oanh: Sử dụng bóng đèn tiết kiệm điện.

Ninh: Tận dụng ánh sáng tự nhiên để không phải bật đèn.

Em hãy nêu thêm những cách khác để tiết kiệm điện.

- Tiết kiệm là biết sử dụng một cách hợp lý tiền bạc, của cải, thời gian, sức lực của mình và của người khác.
- Tiết kiệm biểu hiện ở việc: chi tiêu hợp lý; tắt các thiết bị điện và khoá vòi nước khi không sử dụng; sắp xếp thời gian làm việc khoa học; sử dụng hợp lý và khai thác hiệu quả tài nguyên (nước, khoáng sản,...); bảo quản đồ dùng học tập, lao động khi sử dụng; bảo vệ cửa công;...
- Tiết kiệm giúp chúng ta quý trọng thành quả lao động; đảm bảo cho cuộc sống ổn định, ấm no, hạnh phúc và thành công.

LUYỆN TẬP

1. Em hãy cùng các bạn trong nhóm thực hiện nhiệm vụ sau:

- Liệt kê những biểu hiện lãng phí đồ dùng học tập và kể ra ba cách tiết kiệm đồ dùng học tập của học sinh.
- Liệt kê những biểu hiện lãng phí thời gian và kể một vài cách tiết kiệm thời gian của học sinh.

2. Em hãy nhận xét hành vi của các bạn dưới đây:

- a. Khi ăn buffet ở nhà hàng, Lan chỉ lấy vừa đủ thức ăn.
- b. Dương thường bật điều hoà, quạt trần, tivi suốt ngày ngay cả khi ra sân chơi với các bạn.
- c. Quân rủ Tuấn ra quán chơi điện tử, tiêu hết cả số tiền mẹ mới cho để mua sách học tiếng Anh.

3. Xử lý tình huống

- 1 Gia đình Lan sống bằng những đồng lương ít ỏi của bố. Một hôm nữa là đến sinh nhật Lan, nhóm bạn thân trong lớp gợi ý Lan tổ chức sinh nhật ở nhà hàng cho “sang trọng”.

Nếu là Lan, em sẽ làm gì?

- 2 Từ hôm được mẹ mua cho chiếc điện thoại để tiện liên lạc, Hùng không muốn rời nó lúc nào. Ngoài những giờ học trên lớp, Hùng lại mở điện thoại lướt Web, lên mạng xã hội tán chuyện với bạn bè, chơi điện tử nên đã sao nhãng chuyện học hành. Cô giáo và bố mẹ đã nhắc nhở nhưng Hùng vẫn không thay đổi vì cho rằng đó là cách để thư giãn, xả bớt căng thẳng sau giờ học.

- a) Em có nhận xét gì về việc sử dụng thời gian của Hùng? Điều này sẽ ảnh hưởng gì đến kết quả học tập?
b) Em có lời khuyên gì cho Hùng?

- 3 Tuyết luôn nhận mình là người sống tiết kiệm với thói quen chọn mua những thứ có giá rẻ, đang được giảm giá. Bạn thường không chia sẻ đồ dùng của mình với các bạn vì cho rằng cần phải tiết kiệm.

Em có đồng tình với cách tiết kiệm của Tuyết không? Vì sao?

VẬN DỤNG

- Em hãy cùng các bạn trong lớp xây dựng và thực hiện dự án thực hành tiết kiệm "Làm kế hoạch nhỏ" (ví dụ: thu gom sách, báo, truyện cũ,...).
- Em hãy cùng các bạn thiết kế một sản phẩm tuyên truyền về tiết kiệm điện, nước.

MỤC TIÊU

- Nêu được khái niệm công dân.
- Nêu được căn cứ xác định công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.
- Tự hào là công dân Việt Nam.

KHỞI ĐỘNG

Trước diễn biến phức tạp của đại dịch Covid 19, để đảm bảo an toàn cho công dân Việt Nam, năm 2020 Chính phủ Việt Nam đã tổ chức nhiều chuyến bay đón công dân Việt Nam từ những vùng dịch nguy hiểm trên thế giới về nước an toàn.

Theo em, vì sao Chính phủ Việt Nam quan tâm đến việc đưa công dân Việt Nam về nước? Hãy chia sẻ cảm xúc của em khi được là công dân Việt Nam.

KHÁM PHÁ

1. Tìm hiểu khái niệm công dân

Em hãy quan sát hình ảnh và cho biết chủ nhân của những cuốn hộ chiếu sau là công dân của nước nào?

Em hãy đọc tình huống sau và trả lời câu hỏi

Nhóm của Toàn đang thảo luận về khái niệm công dân, một số ý kiến được nêu ra:

- Minh: Công dân là những người dân sống trong cùng một nước.
- Thắng: Công dân là những người dân sống trong một nước, có cùng màu da, cùng tiếng nói.
- Toàn: Công dân là những người dân mang quốc tịch của một nước, có những quyền và nghĩa vụ do Nhà nước đó quy định.

a) Em đồng ý với ý kiến của bạn nào? Vì sao?

b) Em hãy cho biết công dân là gì.

2. Căn cứ xác định công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Đọc các thông tin pháp luật dưới đây để trả lời câu hỏi

Thông tin

Luật Quốc tịch Việt Nam năm 2008, sửa đổi, bổ sung năm 2014 (trích)

Điều 5. Quan hệ giữa Nhà nước và công dân (trích)

1. Người có quốc tịch Việt Nam là công dân Việt Nam.

Điều 15. Quốc tịch của trẻ em khi sinh ra có cha mẹ là công dân Việt Nam

Trẻ em sinh ra trong hoặc ngoài lãnh thổ Việt Nam mà khi sinh ra có cha mẹ đều là công dân Việt Nam thì có quốc tịch Việt Nam.

Điều 16. Quốc tịch của trẻ em khi sinh ra có cha hoặc mẹ là công dân Việt Nam

1. Trẻ em sinh ra trong hoặc ngoài lãnh thổ Việt Nam mà khi sinh ra có cha hoặc mẹ là công dân Việt Nam còn người kia là người không quốc tịch hoặc có mẹ là công dân Việt Nam còn cha không rõ là ai thì có quốc tịch Việt Nam.

2. Trẻ em khi sinh ra có cha hoặc mẹ là công dân Việt Nam còn người kia là công dân nước ngoài thì có quốc tịch Việt Nam, nếu có sự thoả thuận bằng văn bản của cha mẹ vào thời điểm đăng ký khai sinh cho con. Trường hợp trẻ em được sinh ra trên lãnh thổ Việt Nam mà cha mẹ không thoả thuận được việc lựa chọn quốc tịch cho con thì trẻ em đó có quốc tịch Việt Nam.

Điều 17. Quốc tịch của trẻ em khi sinh ra có cha mẹ là người không quốc tịch

1. Trẻ em sinh ra trên lãnh thổ Việt Nam mà khi sinh ra có cha mẹ đều là người không quốc tịch, nhưng có nơi thường trú tại Việt Nam thì có quốc tịch Việt Nam.

2. Trẻ em sinh ra trên lãnh thổ Việt Nam mà khi sinh ra có mẹ là người không quốc tịch, nhưng có nơi thường trú tại Việt Nam, còn cha không rõ là ai thì có quốc tịch Việt Nam.

Điều 18. Quốc tịch của trẻ sơ sinh bị bỏ rơi, trẻ em được tìm thấy trên lãnh thổ Việt Nam (trích)

1. Trẻ sơ sinh bị bỏ rơi, trẻ em được tìm thấy trên lãnh thổ Việt Nam mà không rõ cha mẹ là ai thì có quốc tịch Việt Nam.

- a) Căn cứ nào để xác định một người là công dân Việt Nam?
- b) Trong những trường hợp dưới đây, trường hợp nào trẻ em là công dân Việt Nam?
- Trẻ em khi sinh ra có cả cha và mẹ là công dân Việt Nam.
 - Trẻ em khi sinh ra có cha là công dân Việt Nam, mẹ là người nước ngoài.
 - Trẻ em khi sinh ra có mẹ là công dân Việt Nam, cha là người nước ngoài.
 - Trẻ em sinh ra trên lãnh thổ Việt Nam có cha mẹ là người không có quốc tịch nhưng có nơi thường trú tại Việt Nam.
 - Trẻ em bị bỏ rơi ở Việt Nam, không rõ cha, mẹ là ai.

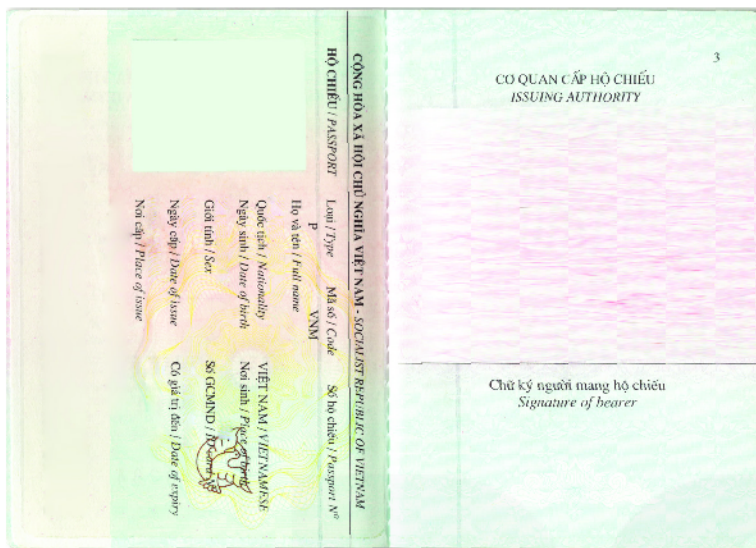
- Công dân là người dân của một nước.
- Quốc tịch là căn cứ xác định công dân của một nước, thể hiện mối quan hệ giữa Nhà nước và công dân nước đó.
- Công dân nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là người có quốc tịch Việt Nam.

LUYỆN TẬP

1. Quan sát các mẫu giấy dưới đây và cho biết: Quốc tịch của một người được ghi nhận ở giấy tờ nào?

2. Xử lý tình huống

❶ Bố mẹ Hùng là người Hoa đến Việt Nam làm ăn, sinh sống. Hùng sinh ra và lớn lên ở Việt Nam. Có người nói Hùng là người Việt gốc Hoa, không phải là công dân Việt Nam.

❷ Bố Lân là người Việt Nam, mẹ là người Đức. Lân sinh ra và lớn lên ở Việt Nam. Nhìn khuôn mặt Lân có nhiều nét của người châu Âu, các bạn trong lớp bạn không biết Lân là công dân nước nào.

Theo em, Hùng có phải là công dân Việt Nam không? Giải thích vì sao.

Theo em, Lân có phải là công dân Việt Nam không? Giải thích vì sao.

VẬN DỤNG

- Em hãy vẽ một bức tranh thể hiện thông điệp tự hào là công dân Việt Nam.
- Em hãy viết khoảng nửa trang giấy chia sẻ về một tấm gương người Việt Nam đoạt giải thưởng quốc tế và cho biết những điều mình có thể học được từ tấm gương đó.

MỤC TIÊU

- Nêu được quy định của Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam về quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân.
- Thực hiện được quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân phù hợp với lứa tuổi.

KHỞI ĐỘNG

Lớp 6A có một số bạn nhà xa nên thường đi xe đạp điện đến trường. Trong đó, một vài bạn không đội mũ bảo hiểm.

Theo em, học sinh lớp 6 có được sử dụng xe đạp điện không?

Người điều khiển xe đạp điện khi tham gia giao thông có bắt buộc phải đội mũ bảo hiểm không? Vì sao?

KHÁM PHÁ

1. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân theo Hiến pháp năm 2013

Hiến pháp năm 2013 được Quốc hội nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam khoá XIII, kì họp thứ 6 thông qua ngày 28 – 11 – 2013. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân được quy định trong Chương II. Đó là các quyền cơ bản về chính trị, dân sự, kinh tế, văn hoá, xã hội được công nhận, tôn trọng, bảo vệ, bảo đảm theo Hiến pháp và pháp luật.

Em hãy đọc thông tin kết hợp với quan sát các hình ảnh dưới đây và trả lời câu hỏi

- 1 Nhóm quyền chính trị: quyền bầu cử, ứng cử vào các cơ quan quyền lực nhà nước (Điều 27); quyền tham gia quản lí nhà nước (Điều 28); quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí (Điều 25); quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo (Điều 24);...

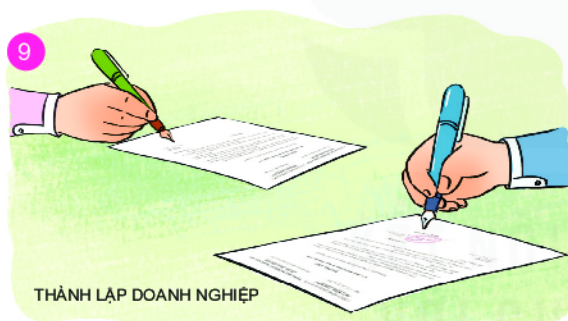
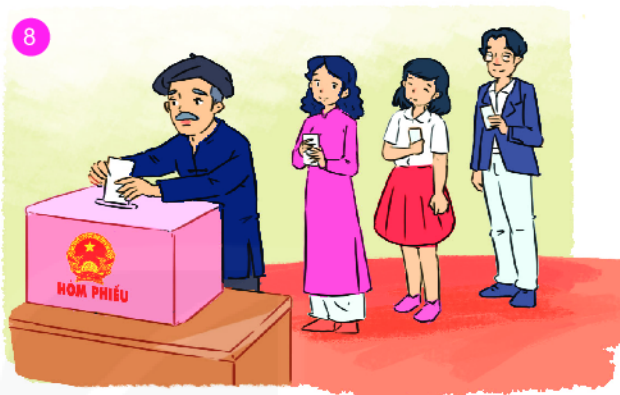
- 2 Nhóm quyền dân sự: quyền sống (Điều 19); quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về sức khoẻ, danh dự và nhân phẩm (Điều 20); quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình (Điều 21); quyền bất khả xâm phạm về chỗ ở (Điều 22); quyền tự do đi lại và cư trú (Điều 23); quyền bình đẳng giới (Điều 26); quyền tự do kết hôn và ly hôn (Điều 36);...

3 Nhóm quyền về kinh tế: quyền tự do kinh doanh (Điều 33); quyền có việc làm (Điều 35); quyền sở hữu về thu nhập hợp pháp, của cải để dành, nhà ở, tư liệu sinh hoạt, tư liệu sản xuất (Điều 32);...

4 Nhóm quyền văn hoá, xã hội: quyền học tập (Điều 39); quyền nghiên cứu khoa học và công nghệ, sáng tạo văn học, nghệ thuật (Điều 40); quyền được đảm bảo an sinh xã hội (Điều 34); quyền được bảo vệ, chăm sóc sức khoẻ (Điều 38);...

5 Các nghĩa vụ cơ bản mà công dân phải thực hiện: trung thành với Tổ quốc (Điều 44); thực hiện nghĩa vụ quân sự và tham gia xây dựng nền quốc phòng toàn dân (Điều 45); tuân theo Hiến pháp và pháp luật (Điều 46); nộp thuế (Điều 47); bảo vệ môi trường (Điều 43); nghĩa vụ học tập (Điều 39);...

?

- Em hãy ghép các bức tranh với nhóm quyền phù hợp.
- Em đã được hưởng những quyền và phải thực hiện các nghĩa vụ cơ bản nào của công dân?

2. Thực hiện quyền, nghĩa vụ cơ bản của công dân

Em hãy đọc các thông tin, tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi

- Hương là học sinh lớp 6, ngoài việc học tốt, bạn còn chăm chỉ lao động, giúp đỡ bố mẹ làm việc nhà.
- Thấy bác lao công đang quét dọn sân trường, Bình vút luôn vỏ hộp sữa xuống sân để bác dọn.
- Biết Lan định bóc thư của bạn khác để xem, Minh đã khuyên Lan không nên làm như vậy vì sẽ xâm phạm quyền bí mật thư tín.
- Ngày nào bố mẹ cũng phải nhắc Thắng học bài nhưng bạn chỉ ôn bài khi sắp tới kì kiểm tra.
- Nhiều lần chứng kiến chú Hưng đánh con, nên Hà đã gọi điện báo với Tổng đài điện thoại quốc gia bảo vệ trẻ em 111.

- Gia đình Liên tìm mọi cách để anh trai không phải thực hiện nghĩa vụ quân sự. Biết chuyện, Liên không tán thành và khuyên anh nên thực hiện nghĩa vụ quân sự.
- Nhà trường tổ chức lấy ý kiến của học sinh nhưng Trang không tham gia vì cho rằng ý kiến của trẻ em sẽ không được thực hiện.
- Hùng luôn tích cực học tập và rèn luyện để sau này trở thành người công dân có ích cho xã hội.

- a) Em hãy xác định những ai đã thực hiện đúng, ai thực hiện chưa đúng quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân. Vì sao?
- b) Em đã làm gì để thực hiện đúng nghĩa vụ của học sinh?

- Quyền cơ bản của công dân là những lợi ích cơ bản mà công dân được hưởng, được Nhà nước bảo vệ và đảm bảo theo Hiến pháp và pháp luật.
- Nghĩa vụ cơ bản của công dân là những việc mà Nhà nước bắt buộc công dân phải thực hiện theo quy định của Hiến pháp và pháp luật.
- Các quyền con người, quyền công dân về chính trị, dân sự, kinh tế, văn hoá, xã hội được công nhận, tôn trọng, bảo vệ, bảo đảm theo Hiến pháp và pháp luật nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.
- Quyền công dân không tách rời nghĩa vụ công dân. Công dân được hưởng các quyền và phải thực hiện các nghĩa vụ do Nhà nước quy định. Mọi người có nghĩa vụ tôn trọng quyền của người khác.
- Việc thực hiện quyền công dân không được xâm phạm lợi ích quốc gia, dân tộc, quyền và lợi ích hợp pháp của người khác.
- Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật. Không ai bị phân biệt đối xử trong đời sống chính trị, dân sự, kinh tế, văn hoá, xã hội.

LUYỆN TẬP

1. Chơi trò chơi "Cây Hiến pháp"

Chia lớp thành hai đội chơi, một đội viết tên các quyền, một đội viết tên các nghĩa vụ cơ bản của công dân theo Hiến pháp năm 2013 vào giấy và dán lên "Cây Hiến pháp".

"CÂY HIẾN PHÁP"

- 2.** Em hãy cho biết, bạn nào dưới đây thực hiện tốt, bạn nào thực hiện chưa tốt quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân.
- Ngoài giờ học ở trường, Kim thường tự học ở nhà và dành thời gian làm việc nhà giúp bố mẹ.
 - Mặc dù nhà rất nghèo nhưng bố mẹ vẫn cố gắng để Lan được tới trường. Tuy nhiên, Lan cho rằng: “Nhà mình nghèo, có cố gắng học cũng không mang lại ích lợi gì”. Lan đến trường chỉ vì bố mẹ muốn, do vậy kết quả học tập của Lan rất kém.
 - Mỗi khi sang nhà bạn chơi, Tú thường thấy Nam quát mắng, dọa nạt và đánh em gái vì em hay khóc và bày đồ chơi bừa bãi.
 - Hưng là học sinh cá biệt, hay nghịch nên thường rủ các bạn đá bóng trong sân trường và làm vỡ cửa sổ lớp học. Cô giáo chủ nhiệm gửi giấy thông báo và nhờ Hưng đưa cho bố mẹ. Trên đường về, Hưng đã bóc thư ra xem trước.

3. Xử lí tình huống

1 Lan là một học sinh hoạt bát, tích cực tham gia các hoạt động của lớp và liên đội nhưng mẹ Lan thường ngăn cấm không cho em tham gia các hoạt động tập thể vì cho rằng sẽ ảnh hưởng đến việc học tập.

2 Mặc dù công việc của bố mẹ Hà rất vất vả nhưng Hà rất ít khi làm việc nhà để giúp đỡ bố mẹ vì nghĩ rằng mình chỉ cần có nghĩa vụ học giỏi là được.

Theo em, Lan nên làm gì để mẹ không ngăn cấm mình tham gia hoạt động tập thể?

- Em suy nghĩ gì về việc làm của Hà?
- Theo em, Hà cần làm gì để thực hiện tốt quyền và nghĩa vụ của học sinh?

VẬN DỤNG

- Em hãy vẽ một bức tranh thể hiện việc thực hiện tốt quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân và thuyết minh về bức tranh đó.
- Em hãy viết khoảng nửa trang giấy về nghĩa vụ của học sinh và những việc em đã làm để thực hiện nghĩa vụ đó.

MỤC TIÊU

- Nêu được các quyền cơ bản của trẻ em.
- Nêu được ý nghĩa của quyền trẻ em và thực hiện quyền trẻ em.

KHỞI ĐỘNG

Cùng nghe/ hát bài hát “Quyền trẻ em” (sáng tác: Trịnh Vĩnh Thành).

Em hãy cho biết bài hát đề cập đến những quyền nào của trẻ em.

KHÁM PHÁ

1. Tìm hiểu các nhóm quyền cơ bản của trẻ em

Ngày 20-11-1989 Đại hội đồng Liên hợp quốc đã thông qua Công ước quốc tế về quyền trẻ em. Việt Nam là quốc gia đầu tiên ở châu Á và là quốc gia thứ hai trên thế giới phê chuẩn Công ước của Liên hợp quốc về quyền trẻ em vào ngày 20-2-1990.

Căn cứ theo Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam và tiếp thu những nội dung của Công ước về quyền trẻ em, Quốc hội đã xây dựng và ban hành Luật Trẻ em năm 2016. Theo đó, trẻ em có bốn nhóm quyền cơ bản sau: Nhóm quyền được sống còn; Nhóm quyền được bảo vệ; Nhóm quyền được phát triển; Nhóm quyền được tham gia.

* Nhóm quyền được sống còn

Em hãy đọc thông tin kết hợp với quan sát các hình ảnh dưới đây để kể tên các quyền trong nhóm quyền được sống còn của trẻ em.

Trẻ em có quyền được sống và được đáp ứng các nhu cầu cơ bản để tồn tại như: có nơi ở, được khai sinh, nuôi dưỡng, chăm sóc sức khoẻ,... Trẻ em còn non nớt về thể chất và tinh thần nên gặp nhiều nguy cơ nhất cho sự sống còn. Vì vậy, rất cần được quan tâm, chăm sóc về dinh dưỡng, y tế và tình cảm để duy trì sự sống.

1

2

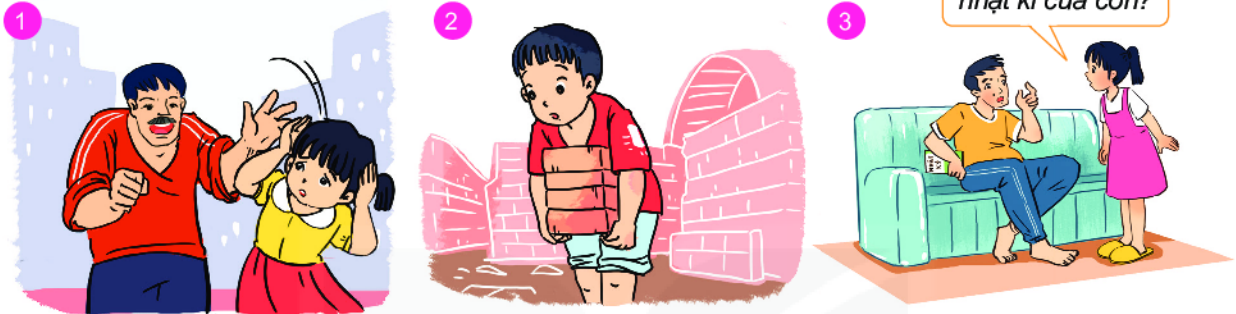

Con ăn nhiều cho mau khoẻ nhé!

*** Nhóm quyền được bảo vệ**

Em hãy đọc thông tin kết hợp với quan sát các hình ảnh dưới đây để kể tên các quyền trong nhóm quyền được bảo vệ của trẻ em.

Trẻ em còn non nớt về thể chất, trí tuệ, nhân cách và sự trải nghiệm cuộc sống nên phải được bảo vệ để chống lại tất cả các hình thức bóc lột lao động, xâm hại tình dục, lạm dụng ma túy, sao nhãng và bị bỏ rơi, bị bắt cóc và buôn bán. Trẻ em cần được bảo vệ khỏi sự can thiệp vô cớ vào thư tín và sự riêng tư.

*** Nhóm quyền được phát triển**

Em hãy đọc thông tin kết hợp với quan sát các hình ảnh dưới đây để kể tên các quyền trong nhóm quyền được phát triển của trẻ em.

Trẻ em có quyền được tạo điều kiện để phát triển toàn diện, bao gồm việc học tập, vui chơi, tham gia các hoạt động văn hoá, tiếp nhận thông tin, tự do tư tưởng, tự do tín ngưỡng và tôn giáo. Trẻ em cần có sự yêu thương và cảm thông của cha mẹ để phát triển hài hoà.

* Nhóm quyền được tham gia

Em hãy đọc thông tin kết hợp với quan sát các hình ảnh dưới đây để kể tên các quyền trong nhóm quyền được tham gia của trẻ em.

Trẻ em có quyền được tham gia vào những công việc có ảnh hưởng đến cuộc sống của các em như: được bày tỏ ý kiến, được lắng nghe, tôn trọng, được kết giao, được bàn bạc và quyết định,...

2. Ý nghĩa của quyền trẻ em và thực hiện quyền trẻ em

Em hãy đọc các thông tin, tình huống sau và trả lời câu hỏi

1 Công ước Liên hợp quốc về quyền trẻ em đã thể hiện sự quan tâm của cộng đồng quốc tế đối với trẻ em. Công ước đảm bảo cho trẻ em được sống, được phát triển trong bầu không khí hạnh phúc, yêu thương, an toàn, lành mạnh, bình đẳng; được tham gia vào các hoạt động xã hội; được phát triển đầy đủ, toàn diện về thể chất và tinh thần.

2 Thời phong kiến, pháp luật chủ yếu bảo hộ quyền lợi của giai cấp thống trị, quyền trẻ em không được đảm bảo. Nhiều gia đình vì quá nghèo, không đủ điều kiện nuôi dưỡng nên đã phải bán con cho các gia đình giàu có. Các em phải làm việc vất vả, không được ăn no, không được học hành, thường xuyên bị đánh mắng,...

a) Em hãy cho biết, quyền trẻ em có ý nghĩa như thế nào?

b) Theo em, điều gì sẽ xảy ra nếu quyền trẻ em không được thực hiện?

- Quyền cơ bản của trẻ em là những lợi ích cơ bản mà trẻ em được hưởng và được Nhà nước bảo vệ.
- Công ước của Liên hợp quốc về quyền trẻ em năm 1989 và Luật Trẻ em năm 2016 đã ghi nhận các nhóm quyền cơ bản của trẻ em. Các quyền đó có thể chia thành bốn nhóm:
 - + Nhóm quyền sống còn: là những quyền được sống và được đáp ứng các nhu cầu cơ bản để tồn tại như được nuôi dưỡng, chăm sóc sức khỏe,...
 - + Nhóm quyền bảo vệ: là những quyền nhằm bảo vệ trẻ em khỏi mọi hình thức phân biệt đối xử, bị bỏ rơi, bị bóc lột và xâm hại.
 - + Nhóm quyền phát triển: là những quyền được đáp ứng các nhu cầu cho sự phát triển một cách toàn diện như được học tập, được vui chơi giải trí, tham gia các hoạt động văn hoá, nghệ thuật,...
 - + Nhóm quyền tham gia: là những quyền được tham gia vào những công việc có ảnh hưởng đến cuộc sống của trẻ em như được bày tỏ ý kiến, nguyện vọng của mình.

- Quyền trẻ em là điều kiện cần thiết để trẻ em được phát triển đầy đủ, toàn diện về thể chất và tinh thần. Thực hiện quyền trẻ em đảm bảo cho trẻ em được sống, được phát triển trong bầu không khí hạnh phúc, yêu thương, an toàn, lành mạnh, bình đẳng.
- Bốn phận của trẻ em: Yêu quý, kính trọng, hiếu thảo với ông bà, cha mẹ; kính trọng thầy cô giáo; lễ phép với người lớn, thương yêu em nhỏ, đoàn kết với bạn bè; giúp đỡ gia đình và những người gặp khó khăn theo khả năng của mình; chăm chỉ học tập, rèn luyện thân thể; sống khiêm tốn, trung thực và có đạo đức; tôn trọng pháp luật; tuân theo nội quy của nhà trường; tôn trọng, giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc; yêu quê hương, đất nước, yêu đồng bào, có ý thức xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và đoàn kết quốc tế;...

LUYỆN TẬP

1. Trò chơi “Tiếp sức” kể về bốn nhóm quyền của trẻ em
Mỗi nhóm lựa chọn một trong bốn nhóm quyền của trẻ em (quyền được sống còn, quyền được bảo vệ, quyền được phát triển, quyền được tham gia) để kể về từng quyền cụ thể của trẻ em ở nhóm quyền đó.
2. Em hãy sắp xếp các quyền cụ thể của trẻ em dưới đây theo đúng bốn nhóm quyền: nhóm quyền được sống còn; nhóm quyền được bảo vệ; nhóm quyền được phát triển; nhóm quyền được tham gia.
 - a. Trẻ em đến tuổi đi học được tới trường.
 - b. Trẻ em mồ côi được chăm sóc tại cơ sở bảo trợ.
 - c. Trẻ em có năng khiếu múa hát được học ở các trường nghệ thuật.
 - d. Trẻ em được viết thư kết bạn, giao lưu với bạn bè năm châu.
 - e. Trẻ em không phải làm các công việc nặng nhọc, quá sức so với bản thân.
 - f. Trẻ em được tiêm phòng vắc xin theo quy định của Nhà nước.
 - g. Trẻ em có quyền có quốc tịch.
 - h. Trẻ em khuyết tật được học ở các trường chuyên biệt.
 - i. Trẻ em có quyền được bày tỏ ý kiến, quan điểm cá nhân.
 - k. Trẻ em được bảo vệ, chống lại việc bóc lột, xâm hại.
3. Em hãy kể về một tấm gương thực hiện tốt quyền của trẻ em. Em học được điều gì từ tấm gương đó?
4. Xử lý tình huống

Bố mẹ mua cho Quân rất nhiều sách tham khảo, Quân không thích đọc nên đem sách cho bạn. Khi biết chuyện, bố mẹ rất tức giận và đã mắng Quân. Quân cảm thấy rất áy náy vì cho rằng mình là trẻ em nên có quyền cho bạn sách, bố mẹ không được phản đối.

- a) Quân hiểu về quyền trẻ em trong tình huống này đúng hay sai? Vì sao?
- b) Nếu là Quân, em sẽ ứng xử như thế nào?

VẬN DỤNG

1. Em hãy sưu tầm hoặc vẽ tranh về quyền trẻ em và chia sẻ ý nghĩa của bức tranh đó.
2. Em hãy viết thư tư vấn cho một bạn hay bị bố đánh và dọa cho nghỉ học để giúp bạn được hưởng các quyền cơ bản của trẻ em.

Bài 12

THỰC HIỆN QUYỀN TRẺ EM

MỤC TIÊU

- Nêu được trách nhiệm của gia đình, nhà trường, xã hội trong việc thực hiện quyền trẻ em.
- Phân biệt được hành vi thực hiện quyền trẻ em và hành vi vi phạm quyền trẻ em.
- Thực hiện tốt quyền và bổn phận của trẻ em.
- Nhận xét, đánh giá được việc thực hiện quyền trẻ em của bản thân, gia đình, nhà trường, cộng đồng; bày tỏ được nhu cầu để thực hiện tốt hơn quyền trẻ em.

KHỞI ĐỘNG

Cùng nghe/ hát bài hát “Dấu chấm hỏi” (sáng tác: Thế Hiển).

Bạn nhỏ trong bài hát không được hưởng những quyền nào của trẻ em? Theo em, ai sẽ chịu trách nhiệm đảm bảo quyền trẻ em cho bạn nhỏ này?

KHÁM PHÁ

1. Trách nhiệm của học sinh trong việc thực hiện quyền và bổn phận của trẻ em

Em hãy đọc các tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi

- 1 Đã vài lần Hải trông thấy chú Hưng hàng xóm đánh đập con trai. Hải rất thương em nên đã kể lại chuyện này với bố và nhờ bố tìm cách để giúp đỡ em.

Bố ơi, chú Hưng hàng xóm lại đang đánh con chú ấy ạ!

- 2 Lên lớp 6, Lan yêu cầu bố mua xe máy điện để đi học nhưng bố không đồng ý vì Lan chưa đủ tuổi sử dụng. Lan nghĩ bố không thương mình nên giận dỗi, nhịn ăn.

Bố mua xe máy điện cho con đi học nhé!

Không được!
Con chưa đủ tuổi sử dụng xe máy điện.

- 3 Do phải ngồi xe lăn từ nhỏ nên Hoàng tự ti, ngại giao tiếp. Nhà trường tổ chức cuộc thi văn nghệ chào mừng ngày Nhà giáo Việt Nam, biết Hoàng có giọng hát hay, các bạn trong lớp đã động viên, khích lệ, chuẩn bị cả trang phục để Hoàng tham gia thi khiến bạn rất cảm động.

Bạn lên sân khấu hát đi. Bạn hát hay lắm!

Mình ngại lắm!

Trang phục tớ chuẩn bị cho bạn đây.

- a) Em hãy cho biết, trong các tình huống trên, bạn nào đã thực hiện đúng, bạn nào thực hiện chưa đúng quyền và bổn phận của trẻ em. Vì sao?
- b) Theo em, học sinh có trách nhiệm như thế nào trong việc thực hiện quyền và bổn phận của trẻ em?

2. Trách nhiệm của gia đình, nhà trường và xã hội trong việc thực hiện quyền trẻ em

Em hãy đọc thông tin, tình huống sau và trả lời câu hỏi

- 1 Nghỉ hè về thăm quê, An được ông bà dẫn đi tham quan và kể cho nghe nhiều câu chuyện thú vị về các di tích lịch sử ở địa phương. Ông bà còn dạy An cách trồng rau và chăm sóc vật nuôi trong nhà. Đây thật là một kì nghỉ vui vẻ, bổ ích.

2 Trường học của Lâm có kế hoạch tổ chức hoạt động ngoại khoá cho học sinh. Để tổ chức các hoạt động phù hợp với học sinh, nhà trường đã đưa ra một số nội dung hoạt động ngoại khoá để các em đóng góp ý kiến và lựa chọn nội dung mà các em thấy hứng thú nhất.

3 Chính quyền xã K đã tổ chức cuộc thi Tìm hiểu về Luật Giao thông nhằm nâng cao hiểu biết và ý thức tham gia giao thông an toàn của học sinh. Cùng với những phần quà có ý nghĩa, Ban tổ chức còn tuyên truyền đến từng thôn xóm để các gia đình động viên con em mình tham gia cuộc thi.

4 Nhận được tin báo của anh Hải, cơ quan công an đã điều tra, bắt giữ vợ chồng ông Nam về hành vi thường xuyên đánh đập con nuôi là bé Tùng. Toà án đã xét xử và tuyên phạt án tù vợ chồng ông Nam về hành vi vi phạm quyền trẻ em.

- a) Theo em, gia đình, nhà trường và xã hội có trách nhiệm như thế nào trong việc thực hiện quyền trẻ em?
- b) Theo em, những hành vi xâm phạm quyền trẻ em sẽ bị xử lí như thế nào?

Thực hiện các quyền trẻ em là trách nhiệm chung của mỗi cá nhân, gia đình, nhà trường và xã hội. Cụ thể:

- Đối với học sinh: tích cực, chủ động thực hiện các quyền trẻ em để phát triển và bảo vệ bản thân; đồng tình ủng hộ các hành vi thực hiện đúng quyền trẻ em và phê phán những hành vi vi phạm quyền trẻ em,...
- Đối với gia đình: tiến hành khai sinh, chăm sóc, nuôi dưỡng, giáo dục trẻ em; tạo điều kiện, khuyến khích trẻ em tham gia các hoạt động học tập, vui chơi giải trí, phát triển năng khiếu phù hợp; quản lí và bảo vệ trẻ em khỏi các nguy cơ bị xâm hại, bị lạm dụng, bị mua bán,...
- Đối với nhà trường: quản lí, chăm sóc sức khỏe, giáo dục trẻ em; đảm bảo môi trường học tập an toàn cho học sinh,...
- Đối với xã hội: đảm bảo các quyền trẻ em được thực hiện; xử lí nghiêm minh các hành vi vi phạm quyền trẻ em; xây dựng, thực hiện các chính sách về quyền trẻ em, cung cấp các dịch vụ an toàn, bảo vệ quyền lợi của trẻ,...

LUYỆN TẬP

- Em hãy nêu một số biểu hiện thực hiện tốt và thực hiện chưa tốt quyền trẻ em ở gia đình, trường học và địa phương em.
- Em tán thành hoặc không tán thành ý kiến nào dưới đây? Vì sao?
 - Trẻ em có quyền được học tập, vui chơi giải trí, không cần làm gì.
 - Trẻ em khuyết tật cũng được hưởng các quyền như những trẻ em khác.
 - Cha mẹ có quyền ưu tiên, chiều chuộng con trai hơn con gái.
 - Lôi kéo trẻ em vào con đường nghiện hút là sai trái.
 - Cho con đi học hay không là quyền của cha mẹ.

3. Xử lí tình huống

1 Giờ ra chơi, Quân và các bạn cùng lớp ra sân trường đá cầu. Trong lúc nghiêng người để đỡ cầu, Quân vô tình giẫm phải chân Hưng. Mặc dù Quân đã xin lỗi nhưng Hưng vẫn tỏ thái độ khó chịu và mắng chửi Quân bằng những lời lẽ rất khó nghe, thậm chí Hưng còn đe dọa Quân.

2 Trường Lan tổ chức cho học sinh đi tham quan di tích lịch sử. Tuy nhiên, bố Lan không muốn cho Lan đi vì địa điểm tham quan ở xa. Lan rất buồn và không biết phải làm gì để bố đồng ý cho mình đi.

?

Nếu là Quân, em sẽ làm gì?

?

Nếu là Lan, em sẽ làm gì để bố đồng ý cho mình đi tham quan cùng các bạn?

VẬN DỤNG

- Em hãy tìm hiểu và trang bị cho bản thân các kiến thức và kĩ năng phòng, chống xâm hại trẻ em. Ghi lại những việc trẻ em nên làm và không nên làm để phòng, chống nguy cơ xâm hại trẻ em theo bảng mẫu sau:

Việc trẻ em nên làm để phòng, chống nguy cơ bị xâm hại	Việc trẻ em không nên làm để phòng, chống nguy cơ bị xâm hại

- Em hãy tự nhận xét việc thực hiện bổn phận của mình đối với gia đình và thầy, cô giáo. Điều gì em đã thực hiện tốt và điều gì chưa thực hiện tốt? Hãy xây dựng kế hoạch rèn luyện để khắc phục những điều chưa tốt theo bảng mẫu sau:

Đối tượng	Việc đã thực hiện tốt	Việc chưa thực hiện tốt	Kế hoạch rèn luyện
Gia đình			
Thầy, cô giáo			

MỘT SỐ THUẬT NGỮ DÙNG TRONG SÁCH

Thuật ngữ	Giải thích	Trang
Bổn phận	Trách nhiệm và phần việc phải gánh vác, lo liệu, theo đạo lí thông thường.	54, 55, 56, 58
Hậu quả	Kết quả không hay, có ảnh hưởng về sau.	19, 29, 30, 31, 38
Nghĩa vụ	Việc bắt buộc phải làm đối với xã hội, đối với người khác mà pháp luật hay đạo đức quy định.	43, 48, 49
Quyền	Điều mà pháp luật hoặc xã hội công nhận cho được hưởng, được làm, được đòi hỏi mà không ai được ngăn cản, hạn chế.	11, 49, 50, 51, 52,...
Tính cách	Tổng thể nói chung những đặc điểm tâm lí ổn định trong cách xử sự của một người, biểu hiện thái độ của người đó trong những hoàn cảnh điển hình.	15, 28
Tình huống	Sự việc xảy ra tại một nơi, trong một thời gian nhất định buộc con người phải suy nghĩ, hành động, đối phó.	12, 19, 30, 31, 53,...
Tôn trọng	Tò thái độ đánh giá cao và không được vi phạm hoặc xúc phạm đến.	17, 18, 20, 21, 25,...
Trách nhiệm	Phần việc được giao và phải đảm bảo hoàn thành, nếu kết quả không tốt thì phải gánh chịu phần hậu quả.	17, 55, 56, 57, 58
Trẻ em	Là người dưới 16 tuổi.	44, 53, 54, 55, 56,...
Truyền thống	Thói quen hình thành đã lâu đời trong lối sống và nếp nghĩ, được truyền lại từ thế hệ này sang thế hệ khác.	5, 6, 7, 8
Tự hào	Hài lòng, hãnh diện về những điều tốt đẹp mà mình có.	5, 6, 7, 8, 42
Ứng phó	Chủ động, sẵn sàng đáp lại tình thế bất lợi một cách kịp thời.	30, 31, 32
Vi phạm	Không tuân theo hoặc làm trái những điều quy định.	55, 57

*Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn
các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn
trong cuốn sách này.*

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Chủ tịch Hội đồng Thành viên NGUYỄN ĐỨC THÁI

Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:

Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Biên tập nội dung: HOÀNG KIM LIÊN – NGUYỄN TẮT THẮNG

Biên tập mỹ thuật: NGUYỄN BÍCH LA

Thiết kế sách: NGUYỄN THÚY QUỲNH

Trình bày bìa: NGUYỄN BÍCH LA

Minh họa: LÊ MẠNH CƯỜNG

Sửa bản in: TRỊNH ĐÌNH DŨNG

Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN MỸ THUẬT VÀ TRUYỀN THÔNG

Bản quyền © (2020) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

GIÁO DỤC CÔNG DÂN 6

Mã số:

In ... bản, (QĐ ...) khổ 19 x 26,5 cm.

Đơn vị in: ...

Địa chỉ: ...

Số ĐKXB: .../CXBIPH/.../GD.

Số QĐXB: .../QĐ-GD - HN ngày ... tháng ... năm 2020

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 20...

Mã số ISBN: ...